

EDUSKUNTA
RIKSDAGEN

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2017

K 8/2018 vp

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNNAN KERTOMUS

Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen
toiminnasta vuonna 2017

Parlamentaarisen yleiskokouksen istunto Strasbourgissa 2017

ensimmäinen jakso	23.–27.1.2017
toinen jakso	24.–28.4.2017
kolmas jakso	26.–30.6.2017
neljäs jakso	9.–13.10.2017

Pysyvän komitean kokoukset

Madrid	10.3.2017
Praha	30.5.2017
Kööpenhamina	24.11.2017

HELSINKI 2018

ISSN 1235-1873

EUROOPAN NEUVOSTON

Suomen valtuuskunta

Eduskunnalle

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnasta huhtikuun 28. päivänä 1989 annetun lain 4 §:n mukaisesti Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta antaa kunnioittaen eduskunnalle kertomuksen parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuoden 2017 istuntokaudella.

Strasbourgissa, 22. tammikuuta 2018

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan puolesta

Maria Guzenina

puheenjohtaja

Gunilla Carlander

sihteeri

Sisällysluettelo

1. Tiivistelmä	5
2 Valtuuskunnan toiminta	7
3 Euroopan neuvoston sisäiset ja ulkoiset haasteet	10
3.1 Sisäiset haasteet.....	10
3.2 Ulkoiset haasteet	11
4 Ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaate.....	14
4.1 Ihmisoikeusmekanismin puolustaminen	14
4.2 Hyvä hallinto	17
4.3 Sananvapaus.....	17
4.4 Maahanmuutto ja pakolaistilanne.....	18
4.5 Naisten asema ja sukupuolten tasa-arvo.....	21
4.6 Sosiaaliset oikeudet, hyvinvointi ja tasa-arvo.....	21
5 Jäsenvelvoitteiden seuranta	23
5.1 Yleistä	23
5.2 Azerbaidžan.....	23
5.3 Turkki.....	25
5.4 Ukraina	26
5.5 Unkari.....	27
5.6 Venäjä	28
6 Demokratiakumppanit ja yhteistyö Välimerialueen maiden kanssa	30
6.1 Jordania.....	30
6.2 Tunisia	30
6.3 Lähi-itä.....	31
7 Euroopan neuvoston ulkosuhteet	33
7.1 Kazakstan	33
7.2 Valko-Venäjä	34
7.3 Kansainväliset järjestöt	35

LIITTEET

1. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta	37
2. Suomen valtuuskunnan jäsenyydet komiteoissa	38
3. Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen vuonna 2017 hyväksymät asiakirjat.....	40
3.1 Päätöslauselmat	40
3.2 Suositukset	42
3.3 Lausunnot	43
4. Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen erityisvieraat vuonna 2017	44
5. Euroopan neuvoston jäsenvaltiot	45

1. Tiivistelmä

Yli 65 vuoden toiminnan jälkeen Euroopan neuvosto on järjestönä vakavien sisäisten ja ulkoisten haasteiden edessä. Sisäiset haasteet ovat yleiskokouksessa ilmi tulleet korruptiosyytökset, yleiskokouksen puheenjohtajan ero sekä pitkään jatkunut resurssien niukkuus.

Raskain vastaisuus ja sisäinen haaste liittyivät yleiskokouksen puheenjohtaja Agramuntin toimintaan, joka lopulta johti hänen eroon lokakuussa 2017. Taustalla oli puheenjohtajan ja kahden muun johtavan jäsenen matka Syyriaan yhdessä Venäjän duuman valtuuskunnan kanssa.

Vastauksena osaan haasteisiin yleiskokous päivitti jäseniään koskevat toimintaohjeet korruptioepäilyjen ym. tutkintaa varten, tiukensi lobbausta koskevia säännöksiä ja hyväksyi uuden säännön, joka mahdollistaa korkeimpien edustajiensa erottamisen.

Euroopan neuvoston pitkäaikaisin haaste liittyy resurssitilanteeseen. Yleiskokous on todennut, että on aika palata reaaliseen nollakasvubudjettiin ja palauttaa edellisen vuoden mahdollinen ylijäämä EN:n käyttöön. Budjettitilannetta vaikeutti entisestään Venäjän kesäkuinen ilmoitus olla maksamatta kolmannes vuoden 2017 jäsenmaksuosuudesta ja Turkin ilmoitus marraskuussa halusta luopua suuren maksajamaan asemasta.

Monet haasteet liittyvät lisääntyviin demokratia ja oikeusvaltioperiaatteiden ja –arvoja haastaviin ilmiöihin. Kehitys ja ilmiöt eri puolilla Eurooppaa haastavat eurooppalaisia arvoja. Globalisaatio, talouskasvun heikkeneminen ja väestöliikkeet ovat herättäneet huolta oikeusvaltion ja keskeisten ihmisoikeuksien tilasta monissa Euroopan maissa. Piittaamattomuus eurooppalaisista perusarvoista on yleistynyt jopa järjestön perustajavaltioissa sekä EU:n jäsenmaissa.

Yleiskokous seuraa jäsenvelvoitteiden noudattamista sekä maakohtaisesti että temaattisesti. Jäsenmaiden sitoumusten seuranta on nyky muodossa jatkunut kohta toistakymmentä vuotta. Järjestelmä on auttanut demokratian kehittämisessä, mutta monissa maissa lopputulos ei ole ollut tyydyttävä. Komitean työlistalla on edelleen kymmenen jäsenmaata (Albania, Armenia, Azerbaidzhan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Serbia, Turkki, Ukraina ja Venäjä). Näiden joukossa on myös Venäjä, vaikka maan parlamenttivaltuuskunta ei ole osallistunut yleiskokouksen toimintaan huhtikuun 2014 jälkeen. Venäjä on jättäytynyt pois yleiskokouksen toiminnasta koska maa ei toimittanut valtakirjoja 2016 ja 2017.

Vuonna 2017 merkille pantavaa on, että yleiskokous palautti Turkin monitorointiin ja että komitean työlistalla on ensimmäistä kertaa EU-maa (Puola). Tilanne Unkarissa tuli esille raportissa, jonka aiheena oli kansalaisjärjestöjä koskevat lakiesitykset. Yleiskokous katsoo, että uusi yliopistolaki on hyökkäys eurooppalaisia perusarvoja ja oikeusvaltioperiaatetta vastaan.

Temaattisella tasolla yleiskokous seuraa perus- ja ihmisoikeuksien kehitystä Euroopassa.

Yleiskokous on tukenut Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen uudistuksia ja laatinut raportteja tuomioiden täytäntöönpanosta. Tuoreimmassa kannanotossaan yleiskokous tuomitsee toimeenpanon pitkittymisestä johtuvat EIT:n arvovaltaa koskevat heikentämispyrkimykset, ja toteaa edelleen, että suurin osa päätöksistä koskevat Italiaa, Venäjää, Turkia, Ukrainaa, Romaniaa, Puolaa, Unkaria, Kreikkaa, Bulgariaa ja Moldovaa, jotka ovat olleet samassa tilanteessa pitkään. Tilanne on erityisen vakava myös Azerbaidzhanissa, jonka kohdalla ministerikomitea on ottanut käyttöön Euroopan ihmisoikeussopimuksen artiklan 46(4) määräyksen ja siirtänyt tuomioistuimelle kysymyksen siitä, onko Azerbaidzhan epäonnistunut EIT:n velvollisuuksien noudattamisessa. Asian käsittely jatkui tammikuussa 2018.

Maahanmuutto ja Euroopan pakolaistilanne on ollut yleiskokouksen keskustelujen keskiössä myös tänä kertomusvuonna. Kesäkuussa yleiskokous järjesti teemaistunnon, jossa käsiteltiin mm. Välimeren kautta-kulkua koskevan eurooppalaisen toiminnan ihmisoikeusseuraamuksia sekä pohdittiin mikä voisi olla kokonaisvaltainen humanitaarinen ja poliittinen vastaus pakolaiskriisille Euroopassa. Parlamentaarikot halusivat myös keskustella maahanmuutosta mahdollisuutena Euroopan kehitykselle ja tarkastella esimerkkejä parhaista käytännöistä.

Naisiin kohdistuva väkivalta ja sen ehkäiseminen on ollut yleiskokouksen kärkiteemoja jo usean vuoden ajan. Kertomusvuonna aihe sai erityisen paljon myös mediahuomiota, kun sosiaalisessa mediassa käynnissä olleen #metoo – kampanjan myötä useita naisiin kohdistuneita ahdistelutapauksia nousi kansainvälisesti esiin niin politiikan, kulttuurin kuin muidenkin yhteiskunnan sektorien piirissä. Yleiskokous hyväksyi päätöslauselman julkisessa tilassa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun lopettamisesta.

Huoli sananvapauden tilasta näkyi yleiskokouksen kannanotoissa toimittajiin ja medianvapautteen kohdistuvista hyökkäyksistä Euroopassa sekä raportissa nettimediaan ja journalismiin kohdistuvista haasteista ja vastuusta. Yleiskokous on kehottanut parlamentteja ja parlamentaarikkoja yksiselitteisesti torjumaan vihapuhetta, ja linjannut, että nettisisällön tuottajia koskevia sääntöjä, ohjeita ja valvontaa pitää kehittää.

Sosiaalisten oikeuksien tilaa on tarkasteltu mm. palkkaepätasa-arvon näkökulmasta. Yleiskokous on huolissaan kasvavista tuloeroista ja sen seurauksista, kuten esim. nuorisotyöttömyyden vaikutuksista yhteiskuntarauhaan.

Hyvän hallinnon alalla yleiskokous otti kantaa erityisesti korruption vastaiseen toimintaan ja sen ehkäisyyn. Erityisen ajankohtaisen aiheesta teki se, että yleiskokouksen jäseniin kohdistui kertomusvuonna useita korruptiosyytteitä ja myös korruptiotutkintoja käynnistettiin.

Uusien teknologioiden kehittyminen antaa aihetta tarkastella yhteensopivuutta ihmisoikeusnormiston kanssa sekä eettisestä näkökulmasta. Yleiskokous on todennut, että erityisesti tekoälyn nopea kehitys haastaa ihmisoikeusnormiston kehitystä.

Monien mielestä vastausta järjestön sisäisiin ja ulkoihin haasteisiin tulisi etsiä järjestämällä Euroopan neuvoston neljäs huippukokous vuonna 2019, jolloin samalla juhlistettaisiin järjestön 70-vuotisjuhlavuosi. Yleiskokouksen myönteinen kanta huippukokoukseen on kirjattu lokakuussa hyväksyttyn päätökseen.

Osana valmistautumista EN:n huippukokoukseen yleiskokous on ehdottanut yleiskokouksen ja ministerikomitean yhteisen ad hoc työryhmä perustamista. Työryhmän tehtävä olisi harmonisoida säännöt jäsenmaiden osallistumisesta ministerikomiteassa ja yleiskokouksessa. Ehdotus parlamentaarisen ad hoc työryhmän perustamisesta hyväksyttäneen tammikuussa 2018.

Parlamentaarisen yleiskokouksen ulkosuhteet muodostuvat toisaalta yhteistyöstä muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa ja toisaalta yhteistyöstä ulkoeurooppalaisten valtioiden kanssa. EN:n maantieteelliset rajat on saavutettu; ainoastaan kaksi eurooppalaista valtiota on järjestön ulkopuolella (Valko-Venäjä ja Kosovo).

Yleiskokous on päivittänyt kannanottonsa suhteista Valko-Venäjän kanssa. Yleiskokous aikoo vahvistaa yhteyksiään maan kansalaisyhteiskuntaan, mutta ei suosittele maan parlamentin erityisvieraan aseman palauttamista. Yleiskokous päätti kutsua myös jatkossa Valko-Venäjän hallituksen ja opposition edustajia seuraamaan yleiskokouksen työskentelyä.

Kertomusvuonna yleiskokouksen kahdeksan komiteaa on valmistellut ja yleiskokous käsitellyt 63 raporttia, joiden pohjalta parlamentaarikot ovat hyväksyneet 54 päätöslauselmaa, 21 ministerikomitealle osoitettua suositusta ja kolme lausuntoa.

2. Valtuuskunnan toiminta

Valtuuskunnan kokoonpanossa tapahtui alkuvuonna tilapäinen muutos. Jaana Pelkosen pyydettyä ero valtuuskunnan jäsenyydestä täysistunto nimesi Anne-Mari Virolaisen valtuuskunnan varsinaiseksi jäseneksi. Hän on Suomen edustaja yleiskokouksen tasa-arvo- ja syrjinnänvastaisessa komiteassa. Pelkonen palasi valtuuskuntaan lokakuussa.

Puheenjohtaja Maria Guzenina toimi poliittisen komitean puheenjohtajana ja sai paikan puheenjohtajistossa marraskuussa. Euroopan neuvoston puheenjohtajuus siirtyy Suomelle vuoden kuluttua, marraskuussa 2018. Yleiskokouksen sääntöjen mukaisesti Suomen valtuuskunnan puheenjohtaja saa paikan yleiskokouksen puheenjohtajistossa vuotta aikaisemmin eli marraskuusta 2017 lähtien. Petri Honkonen on toiminut kulttuurikomitean media-alakomitean puheenjohtajana. Anne Kalmari osallistui Armenian parlamenttivaalien ja Turkin kansanäänestyksen tarkkailuun huhtikuussa. Sirkka-Liisa Anttila valittiin oikeudellisen komitean ihmisoikeusalakomitean jäseneksi. Alakomitea haastatteli EN:n ihmisoikeusvaltuutetun ehdokkaat joulukuussa 2017. Alakomitea haastatteli kolme kärkiehdokkaat Pierre-Yves Le Borgn (Ranska), Goran Klemenčič (Slovenia) ja Dunja Mijatović (Bosnia-Herzegovina), joiden joukosta yleiskokous valitsee tulevan komissaarin tammikuussa 2018.

Valtuuskunta on kertomusvuonna pitänyt kahdeksan kokousta. Suomen pysyvä edustaja Euroopan neuvostossa suurlähettiläs Satu Mattila-Budich osallistui valtuuskunnan kokouksiin Strasbourgissa ja on esittänyt ajankohtaiskatsauksia hallitustenvälisestä toiminnasta. Valtuuskunta on myös säännöllisesti pitänyt yhteyttä Euroopan unionin suurlähettilääseen Jari Viléniin Strasbourgissa.

Suomen valtuuskunta totesi, että EN:n, Etyjin ja PN:n valtuuskuntien vuoden 2016 toimintakertomusten yhteiskuuleminen ulkoasiainvaliokunnassa huhtikuussa oli myönteinen uudistus. Valtuuskunta on myös kutsunut ulkoasiainvaliokunnan tutustumismatkalle EN-istuntoon Strasbourgisiin.

Valtuuskunta tapasi ulkoministeri Timo Soinin 3.5.2017. Tapaamisessa keskusteltiin mm. tilanteesta Venäjällä, Turkissa, Ukrainassa sekä Suomen EN-puheenjohtajuuskauden teemoista. Maaliskuussa valtuuskunta tapasi Suomen Venetsia-toimikunnan jäsenen, professori Kaarlo Tuorin. Hän kertoi toimikunnan toiminnasta yleensä ja erityisesti Turkin perustuslakiuudistuksesta. Toimikunta oli alun perin perustettu tukemaan entisen itäblokin maita näiden demokratiakehityksessä ja oikeuslaitoksen uudistamisessa. Toimikunta laatii suosituksia ja antaa lausuntoja lainsäädäntöhankeista.

Suomella oli vuoro isännöidä perinteinen pohjoismaisen illallinen lokakuussa Suomi 100 -teemalla. Pohjoismaiden ja Baltian maiden valtuuskunnat kokoontuivat säännöllisesti Strasbourgin istuntoviikkojen alussa keskustelemaan agendalla esillä olevista aiheista. Tammikuussa NB 8-maiden edustajat lähettivät yleiskokouksen puheenjohtaja Agramuntille kirjeen, jossa peräänkuulutettiin riippumattoman tutkintalautakunnan perustamista selvittämään korruptiosyytöksiä yleiskokouksessa. Anne Kalmari allekirjoitti kirjeen Suomen valtuuskunnan nimissä. Huhtikuussa Anne Kalmari toimi NB 8 -kokouksen puheenjohtajana.

Puheenjohtaja Guzenina ja yleiskokouksen puheenjohtaja Agramunt avasivat 25.4.2017 Suomen itsenäisyyden satavuotisjuhlanäyttelyn Strasbourgissa. Näyttely oli esillä Euroopan neuvostossa koko istuntoviikon ajan. Avauspuheenvuorossa Guzenina muistutti, että Suomessa valittiin ensimmäiset naiset eduskuntaan jo ennen itsenäisyyttä, ja että Suomi ei historian vaikeimmissakaan käänteissä horjunut demokratian tieltä. ”Olemme selvinneet tuhoisasta sisällissodasta, mittavista alueluovutuksista toiselle valtiolle ja lukuisista muista kansainvälisistä ja kansallisista kriiseistä. Ne eivät ole hajottaneet yhteiskuntaamme, vaan olemme aina pystyneet siirtymään eteenpäin ja kehittymään maaksi, joka tunnetaan vakaudestaan kaikkialla maailmassa”, Guzenina sanoi. Suomi 100 -näyttelyssä oli esillä viisitoista tarinallista kuvaa The Story of Finland -esittelyaineistosta.

Susanna Huovisen valmisteleva raportti maahanmuuttajien kotouttamisesta hyväksyttiin kesäkuun istunnossa.

Toukokuussa yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden ja -sitoumusten komitea kokoontui Helsingissä. Suomen edustajat komiteassa ovat valtuuskunnan puheenjohtaja Maria Guzenina ja varapuheenjohtaja Sirkka-Liisa Anttila. Monitorointijärjestelmä perustettiin aikanaan Tarja Halosen aloitteesta hänen toimiessaan Suomen valtuuskunnan jäsenenä. Seurantajärjestelmän tarkoituksena on tukea uusien jäsenmaiden demokratia-, ihmisoikeus- ja oikeusvaltiokehitystä eikä seurannasta kertaalleen vapautettujen maiden pitäisi joutua erityistarkkailuun enää uudestaan. Yleiskokouksen monitorointikomitean tarkkailuun on kuitenkin viime aikoina joutunut niin sanottujen uusien demokratioiden ohella myös EN:n vanhoja jäsenmaita.

Varsinaisen komiteakokouksen yhteydessä järjestettiin 16.5.2017 avoin seminaari, jonka pääalustajina olivat presidentti Tarja Halonen, Euroopan neuvoston entinen pääsihteeri professori Daniel Tarschys sekä Sergio Bartole Euroopan neuvoston perustuslakiasioiden asiantuntijaelimestä Venetsian komissiosta. Kansanedustaja Pekka Haavisto kuultiin alakomiteassa kokouksessa rauhanvälityksen asiantuntijana.

Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu Niels Muižnieks (Latvia) vieraili Suomessa 6.–7.6.2017. Hän puhui Ulkoministeriön seminaarissa ja tapasi EN-valtuuskunnan. Muižnieks on toiminut ihmisoikeusvaltuutettuna lähes viisi vuotta ja hänen toimikautensa päättyy keväällä 2018. Puheessaan UM:n seminaarissa Muižnieks totesi, että viimeisten viiden vuoden aikana Eurooppa on kokenut useita kriisejä, jotka ovat heikentäneet ihmisoikeuksia. Talouskriisi lisäsi eriarvoisuutta, pakolaiskriisi johti humanitaariseen katastrofiin ja Ukrainan kriisi muutti maailmanpoliittista tilannetta. Samalla on havaittavissa ihmisoikeuksien taantumista EN:n jäsenmaissa, joista Muižnieks mainitsi Venäjän, Unkarin, Azerbaidžhanin, Puolan ja Turkin.

Kesäkuussa valtuuskunta osallistui Etyj-valtuuskunnan järjestämään asiantuntijakuulemisen, jonka aiheena oli Valko-Venäjä. Seminaari liittyi Etyjin heinäkuiseen täysistuntoon Minskissä. UM:n Itäosaston päällikkö Maimo Henriksson ja maavastuuvirkamies Inkeri Virtanen sekä UPI:n Valko-Venäjään erikoistunut vanhempi tutkija Ryhor Nizhnikau kertoivat poliittisesta tilanteesta maassa. Laura Lakso kertoi kokemuksistaan Odihrin pitkäaikaisvaalitarkkailijana Valko-Venäjän vaaleissa.

Elokuussa Suomen Varsovan suurlähettiläs Hanna Lehtinen kertoi Puolan ajankohtaisesta tilanteesta erityisesti oikeusvaltiokehitykseen ja EU-suhteeseen liittyen. Lähettiläs totesi, että Euroopan komission ja Puolan väliset kiistat voidaan jakaa kolmeen kategoriaan, joista suurin on oikeusvaltiokehitys. Kaksi muuta kategoriaa ovat Białowiežan ikimetsän hakkuut sekä turvapaikanhakijoiden sisäiset siirrot.

Maria Guzenina esitti yleiskokouksen puheenjohtaja Stella Kyriakideksen tervehdyksen Pohjoismaiden neuvoston istunnossa 2.11.2017 Helsingissä. Guzenina toi puheessaan esiin Euroopan neuvoston ja Pohjoismaiden neuvoston yhteiset arvot ja tavoitteet: ihmisoikeuksien ja perusoikeuksien puolustamisen, oikeusvaltioperiaatteiden vahvistamisen sekä kansalaisten hyvinvoinnin edistämisen. Hän toivoi, että Pohjoismaat jatkavat hyvää ja tiivistä yhteistyötään ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltion puolesta kaikilla kansainvälisillä foorumeilla. Hän viittasi tuoreeseen PN:n ministerineuvoston raporttiin sosiaalisesta luottamuksesta. Siinä todetaan muun muassa, että pohjoismainen sosiaaliseen luottamukseen perustuva yhteiskuntamalli ymmärrettäisiin nähdä arvokkaana ja vaalimisen arvoisena myös muuttuvassa maailmassa. Liian monissa Euroopan maissa ollaan kulkemassa aivan toiseen suuntaan. Taantumuksellisuus ei johda ihmisten tai Euroopan kannalta hyvään lopputulokseen, Guzenina totesi. Lopuksi Guzenina muistutti Suomen tulevasta puheenjohtajuudesta Euroopan neuvostossa. Marraskuussa 2017 Tanskasta tulee Euroopan neuvoston ministerikomitean puheenjohtajamaa. Sen jälkeen vastuu siirtyy Kroatialle ja marraskuussa 2018 Suomelle.

Marraskuussa valtuuskunnan ja tasa-arvokomitean varajäsen Olli-Poika Parviainen piti puheenvuoron yleiskokouksen Women Free from Violence -verkoston seminaarissa aiheesta The role of parliamentarians in supporting the implementation of the Istanbul Convention (IC) ja osallistui Euroopan parlamentissa järjestettyyn ”Inter-Parliamentary Committee at the European Parliament to discuss the EU accession to the Istanbul Convention” –tilaisuuteen.

3. Euroopan neuvoston sisäiset ja ulkoiset haasteet

Yli 65 vuoden toiminnan jälkeen Euroopan neuvosto on järjestönä ratkaisevien vaiheiden edessä. Järjestöllä on vakavia sisäisiä ja ulkoisia haasteita.

Sisäiset haasteet ovat yleiskokouksessa ilmi tulleet korruptiosyytökset, yleiskokouksen puheenjohtajan ero sekä pitkään jatkunut resurssien niukkuus. Budjettitilannetta on edelleen vaikeuttanut Venäjän kesäkuinen ilmoitus olla maksamatta kolmannelta vuoden 2018 jäsenmaksustaan ja Turkin marraskuinen ilmoitus halustaan luopua suuren maksajamaan asemastaan.

Järjestön ulkoiset haasteet liittyvät lisääntyviin demokratiaa sekä oikeusvaltioperiaatteita ja -arvoja haastaviin ilmiöihin. Kehitys ja ilmiöt eri puolilla Eurooppaa haastavat eurooppalaisia arvoja. Globalisaatio, talouskasvun heikkeneminen ja väestöliikkeet ovat herättäneet huolta oikeusvaltion ja keskeisten ihmisoikeuksien tilasta monissa Euroopan maissa. Piittaamattomuus eurooppalaisista perusarvoista on yleistynyt jopa järjestön perustajavaltioissa sekä EU:n jäsenmaissa. EN:n maantieteelliset rajat on saavutettu; ainoastaan kaksi eurooppalaista valtiota on järjestön ulkopuolella (Valko-Venäjä ja Kosovo).

3.1 Sisäiset haasteet

Moni yleiskokouksen jäsen järkyttyi alkuvuonna 2017, kun tieto yleiskokouksen entisen jäsen ja EPP-ryhmän puheenjohtaja Luca Volonten (Italia) asettamisesta syytteeseen korruptiosta Italiassa tuli ilmi. Tamikuussa Suomen EN-valtuuskunta tuki NB 8 -aloitetta ja allekirjoitti yleiskokouksen puheenjohtajalle osoitetun kirjeen, jossa peräänkuulutettiin riippumattoman tutkintaelimen asettamista asian selvittämiseksi ja tarvittaessa yleiskokouksen sääntöjen ja ohjeiden päivittämiseksi. Monet muut valtuuskunnat lähettivät puheenjohtaja Agramuntille vastaavanlaiset kirjeet.

Yleiskokouksen puheenjohtajisto yhtyi sääntökomitean esitykseen asettaa riippumaton tutkintalautakunta. Työryhmän jäsenet ovat Iso-Britannian entinen EIT-jäsen Sir Nicolas Braza, Jean-Louis Bruguière Ranskasta ja Ruotsin entinen EIT-jäsen Elisabet Fura. Työryhmällä on maaliskuuhun 2018 mennessä aikaa laatia suosituksia.

Raskain vastaisku ja sisäinen haaste liittyivät yleiskokouksen puheenjohtaja Pedro Agramuntin (Espanja) toimintaan, joka lopulta pitkän painostuksen tuloksena johti hänen eroonsa 6.10.2017. Taustalla oli puheenjohtajan matka Syyriaan yhdessä Venäjän parlamenttivaltuuskunnan kanssa.

Venäjän valtuuskunta ei ole osallistunut yleiskokouksen toimintaan huhtikuun 2014 jälkeen, mutta Agramunt ja hänen edeltäjänsä Anne Brasseur ovat ylläpitäneet vuoropuhelua Venäjän kanssa eri tavoin. Agramuntin toimintatavat herättivät kritiikkiä ja tilanne kärjistyi keväällä. Maaliskuussa Agramunt osallistui yhdessä yleiskokouksen oikeudellisen komitean puheenjohtaja Alain Destexhe (Belgia) ja yleiskokouksen liberaaliryhmän puheenjohtaja Jordi Xuclan (Espanja) kanssa Venäjän duuman parlamentaarikkovaltuuskunnan vierailuun Syyriassa. Valtuuskunta tapasi mm. Syyrian presidentti Al-Assadin. Vierailusta ei kerrottu yleiskokouksen puheenjohtajistolle ja sen väitettiin olevan yksityisluontoinen. Vierailu herätti voimakkaita vastalauseita yleiskokouksessa.

Tilanne kärjistyi huhtikuun istuntoon mennessä, jolloin Agramunt joutui suostumaan 25.4.2017 yleiskokouksen julkiseen kuulemiseen Syyrian matkasta. Kuulemisessa annetut selitykset eivät muuttaneet tilannetta. Väite osallistumisesta yksityishenkilönä ei vakuuttanut, ja enemmistö yleiskokouksen jäsenistä ilmoitti menettäneensä luottamuksensa puheenjohtajaan. Säännöt eivät salli puheenjohtajan erottamista, mutta Agramuntia estettiin johtamasta puhetta istuntoviikon aikana. Bureau ilmoitti menettäneensä luottamuksensa puheenjohtajaan ja kielsi häneltä kaikki viralliset esiintymiset ja viralliset lausunnot. Ag-

ramunt ilmoitti pitävänsä tilannetta poliittisena ja pyysi luottamusäänestystä EPP-ryhmässä kesäkuun kokouksessa. Hän johti pysyvän komitean kokousta toukokuussa Prahassa siltä osin, kun komitea kävi vuoropuhelua Tšekin ulkoministerin kanssa ja osallistui myös poliittisten ryhmien puheenjohtajien (presidential committee) kokoukseen. Syyrian-matkan seurauksena Jordi Xucla joutui eroamaan monitorointikomitean Ukraina-raportojen tehtävästä.

Kesäkuussa yleiskokous hyväksyi sääntömuutoksen, joka mahdollistaa puheenjohtajan erottamisen. Silloin myös toimitettiin pöytäkirjatoimistoon aloite, jossa esitettiin puheenjohtajan erottamista. Aloitteen (dok. 14383) oli allekirjoittanut 158 jäsentä, ml. Suomesta. Puhemiehen ja varapuhemiehen erottaminen vaatii 2/3 äänten enemmistön. Esitys epäluottamuslauseesta oli yleiskokouksen lokakuun agendalla, mutta istuntoa edeltävänä perjantaina 6.10.2017 Agramunt ilmoitti eroavansa tehtävästään. Yleiskokouksen uudeksi puheenjohtajaksi valittiin kolmannella kierroksella Stella Kyriakides (EPP, Kypros). Vuoden 2018 tammikuun istunnossa valitaan yleiskokoukselle uusi presidentti, joka herrasmiessopimuksen mukaan tulee sosialistiryhmästä.

Vastauksena osaan haasteista yleiskokous on päivittänyt sääntöjään. Kesäkuussa hyväksyttiin sääntömuutos, joka mahdollistaa korkeimpien edustajiensa erottamisen ja lokakuussa uusi jäseniä koskeva menettelytapasäännöstö.

Edelliset säännöt vuodelta 2012 sisältävät ohjeita lahjojen vastaanottamisesta, entisten ja nykyisten jäsenten käyttäytymisestä ja toimimisesta yleiskokouksessa ja sen edustamien periaatteiden mukaisesti, resurssien ja tiedon väärinkäytöstä ja eturistiriitatilanteista. Lokakuussa yleiskokous päätti vahvistaa entisestään läpinäkyvyyttä, vastuullisuutta ja rehellisyyttä yleiskokouksen jäsenten keskuudessa, jotta luottamus parlamentaariseen instituutioon saadaan palautettua. Raportissa (dok. 14407) todettiin, että viimeaikaiset korruptiosyytökset yleiskokouksen muutamia entisiä ja nykyisiä jäseniä kohtaan ovat asettaneet kyseenalaiseksi yleiskokouksen aseman ja kannanotot. Uusi jäseniään koskevan menettelytapasäännöstö on luotu GRECO:n suositusten pohjalta (päättölauselma 2182 (2017)). Uusissa säännöissä on selkeät toimintaohjeet korruptioepäilyjen ym. tutkintaa varten. Yleiskokouksen jäsenten täytyy nyt vannoa, ettei ”lupaa, anna, pyydä tai hyväksy” korvausta toimistaan EN:n puitteissa ja heidän täytyy ilmoittaa sidonnaisuuksistaan jokaisen session aluksi (sidonnaisuudet julkaistaan internetissä). Lisäksi lobbausta koskevia säännöksiä tiukennettiin, päätettiin luoda lobbausrekisteri ja muutettiin käytäntöjä mm. niiden entisten jäsenten osalta, jotka ovat yksityisten konsultointiyritysten palveluksessa.

EN:n pitkäaikaisin haaste liittyy resursseihin. Euroopan neuvoston toimintaa on viime vuosikymmenien aikana vaikeuttanut jatkuva resurssien niukkuus ja budjetin nollakasvu. Yleiskokouksen lausunnossa 294 (2017) ministerikomitealle EN:n budjetin ja toiminnan prioriteeteista vuosille 2018–2019 (dok. 14318) pääsihteerin uudistusohjelma saa kiitosta, mutta yleiskokouksen mukaan on aika palata reaaliseen nollakasvubudjettiin ja palauttaa edellisen vuoden mahdollinen ylijäämä EN:n käyttöön.

EN:n ministerikomitea myöntää yleiskokoukselle toimintamenot. Yleiskokouksen toimintabudjetti vuosille 2018–2019 (dok.14319) on noin 17,5 miljoonaa euroa per vuosi. Yleiskokous tukee EN-prioriteetteja omalla toiminnallaan, esim. edistämällä sosiaalisia oikeuksia, tukemalla #nohatefear-kampanjaa ja panostamalla populismin, ääriajattelun ja korruption torjumiseen. Lausunnossa todetaan, että Turkin lisääntynyt kontribuutio budjettiin on tukenut toiminnan pysyvyyttä nollakasvubudjetin aikana, mutta vain paluu reaaliseen nollakasvubudjettiin takaa sen, ettei ohjelmia tarvitse leikata. Turkin marraskuinen ilmoitus halustaan luopua suuren maksajavaltion asemasta hankaloittaa entisestään tilannetta.

3.2 Ulkoiset haasteet

Monissa yleiskokouksen temaattisissa ja maaraaporteissa on toistunut vakava huoli demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden tilasta ja piittaamattomuudesta eurooppalaisia perusarvoja kohtaan jopa järjestön

perustajavaltioissa sekä EU:n jäsenmaissa. Miten Euroopan neuvoston pitäisi suhtautua siihen, että ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaate eivät enää olekaan itsestään selviä arvoja eurooppalaisille valtioille? Yleiskokouksen jäsenvelvoitteiden toteutumista valvovan monitorointikomitean tarkkailuun on viime aikoina joutunut niin sanottujen uusien demokratioiden ohella myös EN:n vanhoja jäsenmaita.

Raportti *Uudet uhkat oikeusvaltioperiaatetta kohtaan Euroopan neuvoston jäsenmaissa* (dok. 14405) käsiteltiin lokakuussa ja siinä todettiin, että oikeusvaltion kunnioittaminen on Euroopan neuvoston perustavanlaatuisen arvo. On tärkeää noudattaa oikeusvaltioperiaatetta kokonaisuudessaan. Se on kuitenkin uhattuna eräissä jäsenmaissa. *Päätöslauselman 2188 (2017)* mukaan oikeusvaltioperiaate, oikeuslaitoksen itsenäisyys ja puolueettomuus ovat uhattuna Bulgariassa, Puolassa, Romaniassa, Moldovassa ja Turkissa. *Päätöslauselmassa* ilmaistaan huolestuneisuus politisoituneesta oikeuslaitoksesta Bulgariassa, Puolassa ja Turkissa, tuomareiden erottamisista Turkissa tai erotusten yrityksistä Puolassa. Korruptio on ongelmana Moldovassa, Bulgariassa ja Romaniassa. Huolestuneita ollaan myös pyrkimyksistä rajoittaa parlamenttien lainsäädäntövaltaa mm. Turkissa, Moldovassa ja Romaniassa. *Päätöslauselmassa* esitetään toimenpiteitä näille viidelle maalle ongelmien korjaamiseksi, Euroopan neuvoston ja Venetsian komission suositusten mukaisesti.

Euroopan neuvostossa on useita työkaluja, joiden avulla voi seurata oikeusvaltioperiaatteiden noudattamista ja arvioida yksittäisten valtioiden demokratiatilannetta. Näistä yksi on Venetsia-toimikunnan (VTK) vuonna 2016 laatima oikeusvaltioperiaatteen tarkastuslista (rule of law checklist), joka on laadittu sovellettavaksi ja työkaluksi yksittäisten valtioiden demokratiatilanteen arvioinnissa. Raportissa *Oikeusvaltioperiaatteiden kriteeristön hyödyntäminen* (dok. 14387) tarkastellaan keskeisiä kriteereitä. Esimerkkeinä mainitaan Puola ja Turkki. EN:n ministerikomitea ja Euroopan paikallis- ja aluehallinnon kongressi ovat muodollisesti hyväksyneet kriteeristön, ja yleiskokous hyödyntää sitä jo jäsenvelvoitteiden seurannassa. *Päätöslauselmassa 2187 (2017)* hyväksytään tämä kriteeristö muodollisesti yleiskokouksen oman seurantamekanismin työkaluksi. Kriteerit koskevat mm. laillisuus-, yhdenvertaisuus- ja syrjimättömyysperiaatteita, julkisen vallan väärinkäytön estoa, oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin sekä oikeusvarmuutta eli edellytyksiä kansalaisten luottamukseen siihen, että valtiossa ylläpidetään oikeutta. Yleiskokous kannustaa myös muita kansainvälisiä järjestöjä ja laajempaa kansalaisyhteiskuntaa hyödyntämään kriteeristöä.

Raportissa *Euroopan neuvoston sopimusten puolustaminen: 65-vuotisen menestyksekkään hallitustenvälisen yhteistyön säilyttäminen* (dok. 14406) yleiskokous muistuttaa siitä, että EN:n yleissopimukset ja suositukset ovat edistäneet ihmisoikeuksia, demokraattisen instituutioiden toimintaa sekä kehittäneet oikeusvaltiota. Tänä päivänä demokratia, oikeusvaltioperiaate ja ihmisoikeudet ovat kuitenkin kovan paineen alaisina, ja uskoa näihin tulee herätellä uudelleen. Yleiskokouksen mielestä neljäs Euroopan neuvoston huippukokous tarjoaisi ainutlaatuisen mahdollisuuden vahvistaa Euroopan neuvoston hallitusten välistä yhteistyötä sekä sopimus pohjaista järjestelmää. Huippukokous mahdollistaisi mielekkään debatin järjestön tulevaisuudesta ja suhteesta muihin toimijoihin Euroopassa. Tärkeää on pohtia, tekeekö järjestö sitä, mitä siltä odotetaan, ja toisaalta implementoidaanko järjestön päätöksiä ja suosituksia jäsenmaissa sellaisella riipeydellä kuin tarpeen olisi. Yleiskokouksen ministerikomitealle osoitetussa *suosituksessa 2114 (2017)* yleiskokous ilmaisee tukensa ehdotukselle huippukokouksen järjestämisestä.

Monien mielestä vastausta järjestön sisäisiin ja ulkoisiin haasteisiin tulisi etsiä järjestämällä Euroopan neuvoston neljäs huippukokous vuonna 2019, jolloin samalla juhlistettaisiin järjestön 70-vuotisjuhla-vuotta. Yleiskokouksen myönteinen kanta huippukokoukseen on kirjattu lokakuussa hyväksyttyyn päätökseen.

Raportissa *EN:n huippukokouksesta puolustamaan ja edistämään demokraattista turvallisuutta Euroopassa* (dok. 14396) analysoidaan demokraattista turvallisuutta ja EIT:n auktoriteettia vaarantavia tekijöitä

sekä järjestön sisäisiä ja koko Eurooppaa koskevia uhkia. Nämä ovat mm. poliittinen kehitys eräissä jäsenmaissa (ml. EU-maissa), Brexit, solidaarisuuden puute pakolaiskriisin edessä sekä EN:n instituutioiden epäsymmetrisyys, joka on seurausta EN:n perussäännössä säädetystä parlamentaarisen yleiskokouksen itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta suhteessa EN:n ministerikomitean toimintaan. Raportin mukaan Venäjän jättäytyminen pois yleiskokouksen toiminnasta on luonut epäsymmetrisen tilanteen.

Päätöslauselmassa 2186 (2017) yleiskokous toistaa tukensa huippukokoukselle, jonka tavoite olisi mm. vahvistaa EN:n arvoja, ihmisoikeuksia ja oikeusvaltiollisuutta sekä tukea EIT:n ihmisoikeusmekanismia. EN:n ja EU:n ihmisoikeus- ja oikeusvaltiomekanismien yhteensovittamista tulisi edelleen kehittää. Huippukokouksen tehokas valmistelu edellyttää yleiskokouksen mielestä järjestön kahden elimen (ministeri-komitea ja yleiskokous) synergian kehittämistä, jolla varmistettaisiin kaikkien jäsenmaiden osallistuminen. Yleiskokous pitää valitettavana Venäjän päätöstä jäädyttää kolmanneksen vuoden 2017 jäsenmaksustaan vastalauseena yleiskokouksen päätökselle rajoittaa Venäjän parlamenttivaltuuskunnan osallistumisoikeuksia. Osana valmistautumista EN:n huippukokoukseen yleiskokous ehdotti yleiskokouksen ja ministerikomitean yhteisen ad hoc -työryhmä perustamista. Työryhmän tehtävä olisi harmonisoida säännöt jäsenmaiden osallistumisesta ministerikomiteassa ja yleiskokouksessa. Ehdotus toistuu yleiskokouksen ministerikomitealle osoitetussa *suosituksessa 2113 (2017)*.

Ehdotus työryhmän perustamisesta ei kuitenkaan saanut kannatusta yleiskokouksen ja ministerikomitean yhteiskomitean (Joint Committee) kokouksessa 12.10.2017 ja ehdotuksen jatkokäsittely jäi puheenjohtajiston pohdittavaksi.

4. Ihmisoikeudet, demokratia ja oikeusvaltioperiaate

4.1 Ihmisoikeusmekanismin puolustaminen

Parlamentaarinen yleiskokous tukee toiminnallaan Euroopan neuvoston perustehtävää, joka on turvata ja kehittää Euroopan ihmisoikeussopimuksessa ja muissa keskeisissä sopimuksissa määritellyjä periaatteita ja oikeuksia. Tärkein keino tässä työssä on sitovat normit ja niiden täytäntöönpanon valvonta. Tärkeimpiä sopimuksia varten on luotu myös kansainväliset valvontajärjestelmät.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuin (EIT) on kaikkia jäsenmaita sitova valvontamekanismi. Euroopan ihmisoikeussopimuksen (EIOS) allekirjoittaminen on 1980-luvun loppupuolelta lähtien ollut poliittinen ehto jäsenyydelle järjestössä. Kaikki EN:n 47 jäsenmaata ovat ratifioineet sopimuksen. Laajentumisen myötä tuomioistuinta on viime vuosikymmenen aikana rasittanut äärimmäisen suuri määrä oikeustapauksia. Tilanteen korjaamiseksi ministerikomitea ja EIT ovat kehittäneet useita keinoja. Yleiskokous on tukenut uudistuksia.

Toisaalta myös tuomioiden täytäntöönpano jäsenmaissa takkuu, ja se on huolettanut yleiskokousta. *Päätöslauselmassa 2178 (2017)* Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpano (dok.14340) todetaan, että noin 10 000 rakenteellisia ongelmia käsittelevää EIT-päätöstä on odottanut täytäntöönpanoa jäsenmaissa jo yli viisi vuotta. Suurin osa päätöksistä koskee Italiaa, Venäjää, Turkia, Ukrainaa, Romaniaa, Puolaa, Unkaria, Kreikkaa, Bulgariaa ja Moldovaa, jotka ovat olleet samassa tilanteessa pitkään. Yleiskokous tuomitsee toimeenpanon pitkittymisestä johtuvat EIT:n arvovallan heikentämisyhtymiset. Tärkeintä on taata EIT:n rahoitus ja torjua väitteet EIT:n politisoitumisesta. Parlamenttien valvovaa roolia tulee vahvistaa. Ministerikomitean tulee hyödyntää kaikkia keinoja, kuten EIOS:n artiklan 46 kohtia 3 ja 5 sekä käyttää entistä useammin väliaikaisia päätöslauselmia päätösten implementoinnin varmistamiseksi sekä vahvistaa käytäntöjään päätösten täytäntöönpanon seurannassa.

Yleissopimus kidutukseen ja epäinhimilliseen tai halventavan kohtelun tai rangaistuksen estämiseksi (CETS 126) on ennaltaehkäisevä vapaaehtoinen järjestelmä ja merkittävä lisä olemassa olevaan suojelu-järjestelmään, joka perustuu ihmisoikeussopimukseen. Kidutuksenvastaisen komitea (CPT) valvoo EIOS:n 3. pykälän ja vapaudesta riistettyjen oikeuksia maakohtaisilla määräaikaishavainloilla ja suosituksilla sekä tarkastustoiminnalla. Tämän seurauksena kidutustapaukset ovat vähentyneet, väärinkäytöksistä syytetyt on saatu vastuuseen ja poliisien, vanginvartioiden ja hoitohenkilökunnan koulutusta on parannettu. Yleiskokouksen raportissa (dok. 14280) tarkastellaan CPT:n toimintaa, saavutuksia ja parantamisalueita 25 vuoden ajalta sekä yhteistyötä YK:n kanssa. Toimikunnassa on asiantuntijajäsen jokaisesta osapuolimaasta; Suomen jäsen on OTT Jari Pirjola.

Päätöslauselmassa 2160 (2017) todetaan, että CPT on tehnyt hyvää työtä mutta rekrytointiprosessia ja suositusten toimeenpanoa tulisi kehittää ja kidutuksen vastaisia mekanismeja vahvistaa. Jäsenmaiden poliittista tahtoa noudattaa suosituksia tulisi vahvistaa ja maaraaporttien ripeää julkistamista ja saatavuutta olisi parannettava. YK:n ja EN:n sekä kansallisia kidutuksenvastaisia instrumentteja ja näiden välistä yhteistyötä on vahvistettava. Yleiskokous kehottaa jäsenmaita ratifioimaan YK:n vapaaehtoinen kidutuksenvastainen protokollan (OPCAT). *Suosituksessa 2100 (2017)* kehoitetaan ministerineuvostoa käsittelemään CPT:n julkilausumat kiireellisinä, sekä huolehtimaan CPT:n pysyvän henkilöstön riittävyydestä.

Vähemmistöjen ja erityisryhmien tasavertaiset oikeudet ovat olleet oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitean erityisen huomion kohteena. *Päätöslauselmassa 2163 (2017) Uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvien vanhempien ja lasten oikeuksien suojelu (dok.14260)* todetaan, että yleiskokous tukee erilaisten uskontokuntien rauhanomaista rinnakkaiseloa ja muistuttaa uskonnon- ja ajatuksenvapaudesta. Jäsenmaiden ei tulisi rajoittaa uskonnollisten vähemmistöjen näkemyksiä vaan tarjota mahdollisuus harjoittaa uskoa julkisen terveyden ja järjestyksen asettamien rajojen puitteissa. Tämä tulisi taata lainsäädännöllä ja erilaisilla käytännöillä. Yleiskokouksen suosituksen mukaan ministerikomitean tulisi laatia suuntaviivat yllämainitun toteuttamiseksi.

Päätöslauselma 2155 (2017) Vammaisten poliittiset oikeudet: demokraattinen kysymys (dok.14268) nostaa esiin, että vammaisilla tulee olla täydet oikeudet käyttäjä poliittisia oikeuksiaan ja että vammaiset voivat osallistumisellaan vaikuttaa asenteisiin. Myös poliittisten puolueiden tulee edistää vammaisten osallistumisen politiikkaan. Nykytilanteen parantamiseksi jäsenmaiden tulee ratifioida YK:n vammaissopimus, erottaa oikeus äänestää oikeuskelpoisuudesta ja varmistaa myös laitoksissa asuvien oikeudet osallistua, järjestää valistuskampanjoita, varmistaa äänestyspaikkojen esteettömyys ja tukea avustajatoimintaa. Viitotakieli tulisi tunnustaa virallisena kielenä ja parlamenttien tulisi panostaa esteettömyyteen ja avoimuuteen.

Useissa maissa väestön ikääntyminen on taloudellinen haaste jo nyt ja tulevina vuosikymmeninä, mutta se ei saisi vaikuttaa heidän hoitonsa tasoon. *Päätöslauselma 2168 (2017) Ikääntyneiden ihmisoikeudet ja heidän kattava hoitonsa (dok.14320)* ottaa kantaa siihen, että ikääntyneiden ihmisoikeuksien toteutumisen ja ihmisarvoisen elämän takaamiseksi vanhuksille tulisi taata vähimmäistulo ja asianmukaiset asuinolot. Jäsenmaiden tulisi edistää sukupolvien välisiä yhteyksiä ikäsyrynnän torjumiseksi. Panostuksia tarvitaan myös terveydenhuollossa. Aktiivista ikääntymistä tulisi tukea. Ministerikomiteaa kiitetään vanhuk-sien oikeuksia koskevasta suosituksesta. Sen seurantaan tulee panostaa ja pohtia vanhuksien oikeuksia koskevaa yleissopimusta.

Intersukupuolisten asema on kertomusvuonna noussut mediassakin esille Saksan perustuslakituomiois-tuimen tehtyä ensimmäisenä manner-eurooppalaisena maana päätöksen ns. kolmannen sukupuolen tun-nustamisesta miehen ja naisen rinnalla. *Päätöslauselma 2191 (2017) Intersukupuolisten ihmisten ihmiso-i-keudet ja syrjinnän ehkäiseminen (dok. 14404)* kannustaa jäsenvaltioita kieltämään intersukupuolisten vauvojen lääketieteellisesti ei-välttämättömän sukelinkirurgian ja helpottamaan intersukupuolisten mahdollisuutta sukupuolen juridiseen vahvistamiseen. Päätöslauselmassa painotetaan myös riittävän psykososiaalisen tuen tarvetta intersukupuolisten lasten vanhemmille ja intersukupuolisille ihmisille itsel-leen. Rahallisia korvauksia tulisi harkita henkilöille, jotka ovat joutuneet sukelinkirurgian kohteiksi ilman omaa suostumistaan. Intersukupuolisuuden tutkimusta tulisi lisätä ja tietoisuutta aiheesta tulisi lisätä sekä terveydenhuollon ammattilaisten kuin myös laajemman väestön keskuudessa.

Päätöslauselmassa 2154 (2017) vankien oikeudesta asianajajaan (dok.14267) nostetaan esiin, että Euroo-pan ihmisoikeussopimuksen myöntämä oikeus asianajajaan on perusedellytys oikeudenmukaisen oikeu-denkäynnin toteutumiselle ja sen estäminen vaikuttaa monen muun perusoikeuden toteutumiseen. Jä-senmaiden tulee siksi taata kaikille epäillyille, syytetyille ja tuomituille mahdollisuus saada oikeudellista apua riippumatta rikoksen luonteesta. Keskustelujen pitää olla luottamuksellisia. Myös vähävaraisilla pi-tää olla mahdollisuus oikeusapuun. Häätätila on tilapäinen ratkaisu, jolla ei saa rajoittaa ihmisoikeuksia pit-källä tähtäimellä. Parlamenttien pitää valvoa häätätilan toteutumista.

Kertomusvuonna ihmisoikeuksien toteutumista on tarkasteltu myös maantieteellisesti. *Päätöslauselma 2157 (2017) Ihmisoikeudet Pohjois-Kaukasuksella: päätöslauselman 1738 (2010) seuranta (dok.14083)*

toteaa, että Pohjois-Kaukasuksen ihmisoikeustilanne on hälyttävällä tasolla ja Euroopan neuvoston maiden huonoimpien joukossa. Venäjän tulisi varmistaa oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien toteutuminen alueella, edistää oikeuslaitoksen itsenäisyyttä, lehdistönvapautta, kansalaisyhteisön toimintaa ja tehdä yhteistyötä ministerikomitean ja CPT:n kanssa EIT-tuomioiden toimeenpanemiseksi. Ministerikomitean tulisi kiinnittää huomiota ihmisoikeustilanteen kehitykseen erityisesti Tšetšeniassa ja Dagestanissa.

Kertomusvuonna Syyrian konflikti puolestaan oli jatkunut jo seitsemättä vuotta. *Päätöslauselma 2190 (2017) Daeshin/Isisin syytelle pano sen ihmisyyttä vastaan tekemistä rikoksista* (dok. 14402) toteaa, että Syyriassa ja Irakissa Daesh/Isis on syylistynyt ei-sunnien kansanmurhaan. Päätöslauselmassa peräänkuulutetaan YK:n alaisen erityisen tuomiojärjestelmän perustamista, jotta Isis saadaan oikeuteen teoistaan. Lisäksi jäsenmaita kehoitettiin saattamaan oikeuden eteen ne Isisin jäsenet, jotka kuuluvat niiden tuomiovallan alle. Jäsenmaiden ei tulisi myöskään vastustaa YK:n turvallisuusneuvoston toimia Isisin tuomitsemiseksi. Koska tarkoituksena on ollut vähemmistöryhmien tuhoaminen kokonaan, voivat Isisin teot täyttää jopa kansanmurhan kriteeristön. Syyrian ja Irakin tulisi liittyä Kansainvälisen rikostuomioistuimen (ICC) jäseniksi, ja ICC:n syyttäjän tulisi harkita uudelleen ratkaisuaan olla aloittamatta alustavaa tutkintaa Isisin toimista.

Uusien teknologioiden kehittyminen antaa aihetta tarkastella niiden yhteensopivuutta ihmisoikeusnormiston kanssa sekä eettisestä näkökulmasta. Erityisesti tekoälyn nopea kehitys haastaa ihmisoikeusnormiston kehitystä, todetaan *suosituksessa 2102 (2017) Teknologinen konvergenssi, tekoäly ja ihmisoikeudet* (dok.14288). Koneen ja ihmisen välisen eron hämähäyryttä ihmisolennon määrittäminen vaikeutuu. Yleiskokous muistuttaa Oviedo-sopimuksen toteavan, että ihmisiä koskevat oikeudet menevät kaiken muun edelle. Ministerikomitean tulee siksi nopeasti päivittää henkilötietojen automaattista käsittelyä koskeva yleissopimus vuodelta 1981 ja laatia kehukset hoivatyössä käytettävien robottien käytölle EN:n vammaisstrategiassa vuosille 2017–2023. Yleiskokous suosittaa sen tutkimista, miten uusi teknologia vaikuttaa ihmisoikeuksiin. Tarvitaan suosituksia tekoälyä koskeviin vastuukysymyksiin sekä avoimuutta koskien yksityisen tiedon automaattista käsittelyä.

Myös uudet geeniteknologiat kehittyvät huimaa vauhtia ja viimeaikaiset löydökset ihmisen perimästä avaavat toisaalta paljon mahdollisuuksia, mutta sisältävät myös paljon riskejä ja uhkia sekä antavat aihetta eettiselle pohdiskelulle, todetaan *suosituksessa 2115 (2017) Geeniteknologian käyttö ihmisissä* (dok. 14328). Yleiskokous katsoo, että jäsenmaiden tulisi kansallisesti kieltää ihmisalkion muokkaaminen tai raskauden aikaansaaminen alkioilla, joita on geneettisesti muunneltu. Yleiskokous suosittaa ministerineuvostolle, että jäsenmailla tulee olla geeniteknologian käytöstä selkeä näkemys, jossa asetetaan rajat sekä edistetään hyväksi havaittuja käytänteitä. Geeniteknologian käytöstä ihmisissä tulisi käydä julkista keskustelua ja EN:n bioetiikkakomitean tulisi analysoida sen käytön oikeudellisia ja eettisiä näkökohtia, pyrkien luomaan yhteisen regulatorisen viitekehyksen.

Yleiskokous on kertomusvuonna käsitellyt kansainvälisiä kaupp- ja investointisopimuksia ihmisoikeusnäkökulmasta. Esimerkiksi Yhdysvaltojen ja EU:n neuvotteleva kauppasopimus TTIP on aiheuttanut huolta, vaikkakin kertomusvuonna sopimuksen neuvottelut olivat jäissä poliittisista syistä johtuen. *Päätöslauselmassa 2152 (2017) Uuden sukupolven kauppasopimukset ja niiden vaikutukset sosiaalisiin oikeuksiin, kansanterveyteen ja kestävään kehitykseen* (dok.14219) todetaan, että uudenlaisten kauppasopimusten neuvottelijoiden tulee ottaa ihmisoikeudet, demokratian ja ympäristön huomioon uusissa neuvotteluissa. Sopimusten tulee olla ihmisoikeus- ja ilmastostandardien mukaisia, eivätkä saa heikentää työ- ja sosiaalisia oikeuksia tai uhata julkista terveyttä. Varovaisuusperiaatetta tulee noudattaa. Neuvottelujen avoimuutta tulee myös parantaa.

Päätöslauselmassa 2151 (2017) Ihmisoikeuksien sopivuus kansainvälisten investointien suojelua koskevien sopimuksien sisältämän välimiesmenettelyn kanssa (dok.14225) puolestaan todetaan, että kauppasopimusten sisältämä investointien suojelua koskeva välimiesmenettely on herättänyt paljon huolta, sillä valtioista riippumattomassa instanssissa ei välttämättä oteta huomioon valtion ihmisoikeus-, ympäristö- ja sosiaalisioikeudellisia sitoumuksia. Nykykäytäntö on pirstoutunut ja siksi pitää tukea EU:n ehdotusta perustaa uusi, kaikkiin sopimuksiin sovellettava välimiesmenettely (ICS). Pitää kuitenkin edellyttää, että uusi mekanismi kunnioittaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen velvoitteita eikä heikennä valtioiden sääntelymahdollisuuksia. Siksi jäsenmaiden tulee osallistua aktiivisesti ICS:n kehittämiseen.

4.2 Hyvä hallinto

Hyvä hallinto kuuluu keskeisesti demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion toimintaan. Kertomusvuonna yleiskokous otti hyvän hallinnon osalta kantaa erityisesti korruption vastaiseen toimintaan ja sen ehkäisyyn. Erityisen ajankohtaisen aiheesta teki se, että yleiskokouksen jäseniin kohdistui kertomusvuonna useita korruptiosyytteitä ja myös korruptiotutkintoja käynnistettiin.

Päätöslauselmassa 2170 (2017) Rehellisyyden edistäminen hallinnon alalla keinona torjua poliittista korruptiota (dok.14344) todetaan, että korruption torjunta tarkoittaa sellaista poliittista ja kulttuurista ympäristöä, jossa korruptiota ei siedetä. Se edellyttää yhteiskunnan vahvaa sitoutumista, kykyä sopeutua korruption uusiin muotoihin ja vahvaa lainsäädäntöä. Julkisen toiminnan integriteetti ja avoimuus pitää vahvistaa, ao. sopimukset implementoida ja oikeuslaitoksen riippumattomuus taata. Tämä tarkoittaa myös, että pitää puuttua korruptiokulttuuriin, laatia lahoja koskevia sääntöjä ja vahvistaa valvontaa. Yleiskokous päättää vahvistaa myös omia korruptionvastaisia toimiaan.

Päätöslauselma 2171 (2017) Korruption parlamentaarinen valvonta: parlamentaarinen yhteistyö tutkivan median kanssa (dok.14274) suositaa, että jäsenmaiden tulisi hyödyntää tutkivaa journalismia korruption vastaisissa strategioissaan lisäämällä tiedon saatavuutta, varmistamalla rahoitus ja panostamalla ilmiantajien suojeluun. Se edellyttää soveltuvien EN-sopimusten ratifiointia, lakimuutoksia, pohdintaa erilaisista rahoitusmalleista ja ilmiantajia koskevien käytäntöjen miettimistä. Tutkivan journalismin merkitystä demokratialle tulee korostaa. Päätöslauselmaan liittyvässä suosituksessa esitetään, että ministerikomitean tulisi selvittää kansallisen lainsäädännön soveltuvuus EN-normeihin.

Yleiskokous katsoo, että nuorisolla on keskeinen rooli uuden rehellisyyden ja tinkimättömyyden kulttuurin luomisessa yhteiskuntaan, mutta he ovat myös haavoittuvia. *Päätöslauselmassa 2192 (2017) Nuoret korruptiota vastaan* (dok. 14395) todetaan, että on tärkeää lisätä nuorten ymmärrystä korruption haitallisista vaikutuksista sekä kasvattaa heidän kykyään taistella sitä vastaan. Tämä tapahtuu jo aikaisessa vaiheessa aloitetun opetuksen myötä. Kouluissa tulisi opettaa eettistä yhteiskunnallista toimintaa sekä panostaa enemmän ihmisoikeuksien opetukseen. Nuorilla tulee olla rooli ja edustus kaikissa korruption vastaisissa strategioissa, nuorisjärjestöjen korruptionvastaista työtä tulee tukea ja kouluissa tulee olla opetusta aiheeseen liittyen.

4.3 Sananvapaus

Yhteiskunnallisen ilmapiiriin kiristyessä myös sananvapauden rajoja koetellaan yhä useammin. Mediasisälöt ovat yhä enenevässä määrin siirtyneet internetiin, niin perinteisen median kuin uusien toimijoiden osalta. Nettimedia lisää viestimisen mahdollisuuksia, mutta myös kasvattaa niin palveluntuottajien kuin lainsäätäjien vastuita, jotta esimerkiksi nettivihaa, ns. väärää uutisia ja kyberrikollisuutta saadaan torjuttua. Sananvapautta uhkaa myös se, että toimittajien ja riippumattoman median asema on useissa EN:n

jäsenmaissa heikentynyt. Suoranaisia hyökkäyksiä ja toimittajien surmia tapahtuu edelleen hälyttävän paljon, ja median toimintaa on saatettu estää, kun se raportoi yhteiskunnallisesti merkittävistä asioista. Yleiskokous on useaan otteeseen todennut, että Euroopan neuvoston keskeistä periaatetta tukea julkisen median riippumattomuutta jäsenmaissa tulee vahvistaa.

Riippumattoman median toimintaedellytyksiä käsitellään raportissa *Toimittajiin ja medianvapauteen kohdistuvat hyökkäykset Euroopassa* (dok.14229). Vuonna 2015 perustetulle EN-alustalle on ilmoitettu lukuisia toimittajiin ja medianvapauteen kohdistuvia hyökkäyksiä. 16 toimittajaa on surmattu. Monet valtiot, etenkin hätätilassa olevat, ovat terroriuhan vuoksi tiukentaneet käytäntöjään vastoin ihmisoikeussopimusta. Esimerkiksi Turkki, Venäjä ja Azerbaidzhan saivat kehotuksen korjata ongelmiaan. Median toimintaa ei saa estää, kun se raportoi yhteiskunnallisesti merkittävistä asioista. Hallitukset eivät myöskään saa sekaantua yleisradion sisältöön ja journalistiikan eettisiä sääntöjä tulee noudattaa.

Päätöslauselmassa 2179 (2017) Riippumattomaan mediaan ja toimittajiin kohdistuva poliittinen vaikuttaminen (dok.14339) todetaan, että jäsenmaiden tulee tuomita ja estää toimittajiin kohdistuvan väkivalta ja vaino sekä varmistaa median monimuotoisuus mm. implementoimalla olemassa olevia suosituksia ja säädöksiä. Lisäksi tulee varmistaa lainsäädännön johdonmukaisuus, edellyttää avoimuutta mediaomistajuuskysymyksissä ja taata julkisen median hallintoneuvostojen ja rahoituksen riippumattomuus. Poliitikkojen tulee pidättäytyä kyseenalaistamasta median uskottavuutta ja toimittajien motiiveja. Yleiskokous kehoittaa ministerikomiteaa vahvistamaan EN:n toimintaa, jolla tuetaan julkisen median riippumattomuutta jäsenmaissa.

Päätöslauselma 2143 (2017) Nettimedia ja journalismi: haasteet ja vastuut (dok.14228) miettii toimenpiteitä, joilla vastata mediaympäristön radikaaliin muutokseen. Resurssisyydestä moni perinteinen media on siirtynyt nettiin. palveluntuottajilla ja sosiaalisella medialla on yhä enemmän valtaa, usein asiasisällön kustannuksella. Yleisradioyhtiöiden vastuu kaikkien näkökulmien esille tuomisessa korostuu, kun faktan ja mielipiteiden erottaminen vaikeutuu. Jäsenmaiden tulee päätöslauselman mukaan varmistaa, että ao. lainsäädäntö on ajan tasalla, ratifioida kyberrikollisuutta koskevan EN-sopimus, edistää medianlukutaitoa, kehittää hyviä käytäntöjä ja edellyttää niiden noudattamista. Myös toimittajien ja palveluntuottajien vastuuta tulee selkiyttää.

Kybersyrjinnän ja nettivihan torjuminen edellyttää yhteisesti sovittua vihapuheen määritelmää, todetaan puolestaan *päätöslauselmassa 2144 (2017) Kybersyrjinnän ja nettivihan torjuminen* (dok.14217). Jäsenmaiden tulee varmistaa lainsäädäntönsä yhteensopivuus EIT-päätösten kanssa ja kattavuus koskien netti- vihaan liittyviä rikoksia. Tarvitaan poliisien ja tuomarien koulutusta, uhrien tukipalveluita ja ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Nettisisällön tuottajia koskevia sääntöjä, ohjeita ja valvontaa pitää kehittää. Parlamenttien tulee yksiselitteisesti torjua vihapuhe.

4.4 Maahanmuutto ja pakolaistilanne

Maahanmuutto ja Euroopan pakolaistilanne on ollut yleiskokouksen keskustelujen keskiössä myös tänä kertomusvuonna. Kesäkuun istunnon yhteydessä yleiskokous omisti kokonaisen päivän maahanmuutto- teemalle. Keskustelun yhteydessä puhunut Ruotsin oikeus- ja maahanmuuttoministeri Morgan Johansson korosti, että maahanmuutto ilmiönä tulee jatkumaan seuraavien kymmenien vuosien aikana. Kiihtyvä ilmastonmuutos vain pahentaa tilannetta ja kaikkien maiden tulee varautua tähän. Pakolaiskriisin lievittämiseksi hän mainitsi Ruotsin päätöksen nostaa pakolaiskiintiö viiteentuhanteen ja kehotti Euroopan neuvoston jäsenmaita tekemään samoin. Sillä tavalla voisi turvallisesti auttaa satojatuhansia hädänalaisia pakolaisia.

EU:n ja Turkin välinen sopimus ja pakolaisten käyttämien reittien sulkemiset ovat johtaneet uusiin, entistä vaarallisempiin reitteihin, joista hyötyvät eniten ihmissalakuljettajat. Tuhansia pakolaisia hukkuu edelleen Välimeren. Euroopan tärkeimmät pakolaisten vastaanottajamaat Kreikka ja Italia ovat olleet yleiskokouksen kriittisen tarkastelun kohteena. Useista parannuksista huolimatta maiden ongelmana ovat edelleen turvapaikka-anomusten ylipitkät käsittelyajat ja epäinhimilliset vastaanotto-olosuhteet. Muuten keskustelu on siirtynyt kriisin hoidosta kotoutumiseen ja maahanmuuton tuomien hyötyjen korostamiseen. Populismin ja ääriajattelun myötä kiristynyt asenneilmapiiri kuitenkin huoletttaa yleiskokousta.

Välimeren kauttakulkua koskevan eurooppalaisen toiminnan ihmisoikeusseuraamukset (dok.14341) -raportti on jatkoa yleiskokouksen viime vuosina hyväksymiin päätöslauselemiin samasta teemasta. Raportissa tutkitaan, miten yleiskokouksen esittämät huolet EU-Turkki-sopimuksen ihmisoikeusvaikutuksista on huomioitu sopimuksen voimassaolon aikana. Vaikka sopimus onkin vähentänyt Turkin kautta Eurooppaan tulleiden määrää, ovat ihmiset siirtyneet uusille reiteille. Päävastuu heidän vastaanotostaan on tällä hetkellä Kreikalla ja Italialla. Molemmissa maissa esiintyy edelleen suuria puutteita pakolaisten vastaanottamisessa ja turvapaikka-anomusten käsittelyssä. *Päätöslauselmassa 2174 (2017)* korostetaan, että Italian tulee uudistaa palautuskäytäntöjä, sillä kielteisen päätöksen saajat jäävät usein maahan laittomasti tehoikkaiden palautuskeinojen puuttuessa. Yksintulleiden alaikäisten tilanne on molemmissa maissa kestävä. Alaikäisten väärinkohtelua pitää estää ja panostaa nopeaan uudelleensijoittamiseen. Etenkin Kreikan käytäntö pitää alaikäisen suljetuissa laitoksissa on lopetettava. Keskeinen ongelma on myös se, etteivät kaikki jäsenmaat noudata EU:n uudelleensijoittamispäätöstä. Vain Suomi ja Malta ovat täyttäneet velvoitteensa määräaikaan mennessä. Suomi on myös täyttänyt oman osuutensa EU-Turkki-sopimuksen sisältämästä syyrialaispakolaisia koskevasta pykälästä, jonka mukaan yhdestä Turkkiin palautetusta pakolaisesta EU vastaanottaa yhden syyrialaispakolaisen. EU saa kehotuksen jatkaa panostamista meripelaustukseen, puuttua ihmissalakuljetukseen, tukea ensimmäisen vastaanoton maita, jäädäytää Dublin-palautukset Italiaan ja Kreikkaan ja puuttua pakolaisten olosuhteisiin Libyassa. Turkin tulee poistaa varaumansa YK:n pakolaissopimuksesta ja varmistaa maahan palautettujen pakolaisten inhimillinen kohtelu.

Raportissa *Kokonaisvaltainen humanitaarinen ja poliittinen vastaus pakolaiskriisille Euroopassa* (dok.14342) todetaan, että Eurooppa on epäonnistunut pakolaistilanteen hoidossa ja yhteistyö on kärsinyt. Useista kokonaisvaltaisista pakolaiskriisille luoduista ratkaisukeinoista huolimatta tilanne on edelleen hyvin hankala. Ongelmana on se, ettei olemassa olevia ohjelmia panna täytäntöön jäsenmaissa eikä lupauksista, esim. koskien kiintiöitä, pidetä kiinni. Jäsenmailla on velvollisuus varmistaa, että kansainvälisen suojelun taso on kaikille sama, vaikka käytännön toteutuksessa voi olla maiden välisiä eroja. Ratkaisujen pitää perustua ihmisarvoon, solidaarisuuteen, yhteistyön vahvistamiseen ja ihmisoikeuksiin. *Päätöslauselmassa 2173 (2017)* yleiskokous kehottaa jäsenmaita varmistamaan pakolaiskriisin hoitoon tarvittavan rahoituksen ja humanitaarinen solidaarisuuden maiden välillä. Lisäksi tulee panostaa korruption kitkemiseen, rikosten torjuntaan ja poliisiyhteistyöhön. Kansainvälisten järjestöjen välinen yhteistyö on avainasemassa, kun pohditaan koordinoituja rahoituskanavia humanitaariselle avulle ja infrastruktuurille. Pakolaiskriisin juurisyitä tulee myös selvittää ja panostaa poliittisten ratkaisujen löytämiseen. Maahanmuuton hyödyt pitää tunnistaa ja panostaa olojen inhimillisyyteen lähtö- ja läpikulkumaissa. Päätösten täytäntöönpanon valvontaa tulee vahvistaa EU:ssa, YK:ssa ja EN:ssa. Suosituksessa 2108 (2017) ministerikomitea saa kehotuksen perustaa ohjauskomitea, jonka avulla EN:n eri maahanmuuttoa käsittelevien toimintaelinten välistä yhteistyötä voisi vahvistaa ja synergiaetuja varmistaa.

Raportissa *Maahanmuutto mahdollisuutena Euroopan kehitykselle* (dok.14335) osoitetaan maahanmuuttajien edistävän talouskasvua, kulttuurista kehitystä ja tarjoavan ratkaisun ikääntyvän Euroopan ongelmiin. Maanosa tarvitsee uusia tulijoita talouskasvun ja vaurauden ylläpitämiseksi. Jotta sekä vastaanottava maa että maahanmuuttaja voisivat hyötyä tilanteesta, tulisi jäsenmaiden puuttua kielteisiin asentei-

siin ja syrjintään sekä poistaa työmarkkinoiden esteet. *Päätöslauselmassa 2175 (2017)* peräänkuulutaan yhteisiä sääntöjä ja pätevyysstandardeja sekä sosiaaliturvaa koskevia yhteisiä käytäntöjä jäsenmaiden välillä. Jäsenmaiden tulee parantaa työllistymismahdollisuuksia, tukea yhteiskunnallista aktiivisuutta ja kouluttautumista sekä lyhentää turvapaikkaprosessia. EN:n tulisi lisätä yhteistyötä EU:n, OECD:n ja kansainvälisen maahanmuuttojärjestön IOM:n kanssa. Suosituksessa 2109 (2017) yleiskokous kehottaa ministerikomiteaa harkitsemaan aihetta koskevan laajennetun osittaissopimuksen laatimista yhteistyössä EU:n kanssa, jotta maahanmuuton hyödyt voisi paremmin edistää jäsenmaissa.

Kertomusvuonna *Susanna Huovinen* valmisteli raporttia aiheesta *Pakolaisten kotouttaminen kriittisen paineen aikoina: viimeaikaisista kokemuksista oppiminen ja esimerkkejä parhaista käytännöistä* (dok.14329). Raportin valmistelun yhteydessä ed. Huovinen mm. järjesti kuulemistilaisuuden suomalais-asiantuntijoiden kanssa Helsingissä ja tutustui kotoutumiskäytäntöihin Saksassa ja Portugalissa. Kesäkuun istunnossa käsitellyssä raportissa käydään läpi jäsenmaiden parhaita käytäntöjä pakolaisten kotoutumisessa ja kannustetaan hyödyntämään toimiviksi todettuja esimerkkejä. Kotoutuminen on pitkä ja moniulotteinen prosessi, joka edellyttää toimia valtioilta mutta myös pakolaisten omaa aktiivisuutta. Kokonaistilanteen arvioiminen edellyttää koordinoitua toimintaa ja ihmisten omien tarpeiden huomioimista. oimivan kotoutumisen perusedellytykset ovat kuntien ja kansalaisjärjestöjen vastuu, pakolaisten oma vastuu sekä yksilölliset ratkaisut, terveyspalvelut, asuminen, koulutus, perheenyhdistäminen ja haavoittuvien ryhmien erityistarpeet.

Päätöslauselmassa 2176 (2017) todetaan, että puutteellinen kotoutuminen voi johtaa syrjäytymiseen ja jopa radikalisaatioon. Tehokas kotoutuminen edellyttää uuden kotimaan tapojen ja arvojen hyväksymistä, tarkoittamatta kuitenkaan oman taustansa kieltäminen tai monikulttuurista rinnakkaiselo. Siksi toimet, kuten kieltenopetus, osaamisen ja työllistymismahdollisuuksien kartoitus ja terveydentilan selvitys tulisi aloittaa heti vastaanottovaiheessa. Lisäksi turvapaikansaajia pitää valmistaa työelämään ja tukea työnhaussa. Pakolaiset tulee hyväksyä osana yhteiskuntaa. Se edellyttää lainsäädäntömuutoksia, toimielinten koordinaatiota, tukea kansalaisjärjestöille, kuntien ja valtion välistä vuoropuhelua ja joustavia perheenyhdistämiskäytäntöjä. Yksintulleet alaikäiset tarvitsevat erityistä huomiota. Ennen raportin istunkäsittelyä puhunut EN:n ihmisoikeusvaltuutettu Niels Muižnieks korosti nimenomaan perheenyhdistämisen merkitystä, sillä se lisää merkittävästi ihmisen turvallisuuden tunnetta ja tukee siten kotoutumisprosessia.

Raha nousee usein esiin keskusteluissa pakolaiskriisin hoidosta. Raportissa *Ehdotuksia pakolaisia koskevien hätätilanteiden rahoittamiseksi* (dok.14283) todetaan, että humanitaarisella avulla lievitetään hätää ja edistetään ihmisarvoista elämää. Vuoden 2015 humanitaarinen apu oli yhteensä n. \$28 milj., josta 20 maata maksoi 97 %. Summaa käytetään myös pakolaiskriisin hoitamiseen, sillä erillistä pakolaishätäapurahastoa ei ole. Todellisuudessa kohdemaat, kuten Libanon ja Jordania maksavat itse suurimman osan heille aiheutumista pakolaiskriisin kustannuksista. USA, Turkki ja Iso-Britannia ovat globaalisti suuria hätäavun rahoittajia. EU ohjaa sisäisen poliittisen paineen vuoksi kehitystukensa yhä enemmän rajavalvontaan. *Päätöslauselmassa 2164 (2017)* yleiskokous peräänkuuluttaa valtioiden välistä kustannussolidaarisuutta. Jäsenmaiden tulisi lisätä kahdenvälistä ja YK-järjestöjen kautta suunnattua humanitaarista apua ja tukea EN:n kehityspankin pakolaishätärahastoa. EU:n tulisi monipuolistaa omia avustuskäytäntöjään ja pohtia velkojen anteeksiantamista Italialle ja kreikalle humanitaarista sitoumusta vastaan. YK:n avustuskäytäntöjen rahoitusjärjestelmät ovat jäykkiä ja rahoitustilanne huono. YK:n tulisi panostaa UNHCR:n rahoituksen avoimuuteen, toimivuuteen ja tehokkuuteen.

4.5 Naisten asema ja sukupuolten tasa-arvo

Naisiin kohdistuva väkivalta ja sen ehkäiseminen on ollut yleiskokouksen kärkiteemoja jo usean vuoden ajan. Kertomusvuonna aihe sai erityisen paljon myös mediahuomiota, kun sosiaalisessa mediassa käynnissä olleen #metoo – kampanjan myötä useita naisiin kohdistuneita ahdistelutapauksia nousi kansainvälisesti esiin niin politiikan, kulttuurin kuin muidenkin yhteiskunnan sektorien piirissä. Naisiin kohdistuva väkivalta on edelleen yleistä monessa jäsenmaissa, myös Suomessa. Siksi aiheetta on pidettävä jatkuvasti esillä ja asian ihmisoikeusongelmia käsittelevä Istanbulin sopimus tulee panna täytäntöön.

Päätöslauselmassa 2177 (2017) Julkisessa tilassa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun lopettaminen (dok.14337) todetaan yksiselitteisesti, että kaikenlainen seksuaalinen väkivalta ja ahdistelu tuomitaan. Julkisessa tilassa tapahtuva ahdistelu on yleistä ja siihen puututaan harvoin. Turvattomuus saa naiset sopeuttamaan omaa käyttäytymistään julkisessa tilassa. Jäsenmaiden tulee viipymättä ratifioida ja implementoida Istanbulin sopimus, lopettaa tekijöiden rankaisemattomuus, tutkia ilmiötä ja lisätä tietoisuutta, tuoda ongelma esiin koulussa ja kasvatuksessa ja käydä vuoropuhelua tasapainoisen mediaraportoinnin merkityksestä. Parlamentaarikoiden tulee puolustaa väkivallattomuutta ja osallistua valistuskampanjoihin.

4.6 Sosiaaliset oikeudet, hyvinvointi ja tasa-arvo

Eurooppalainen sosiaalinen malli juontaa juurensa maailmansotien jälkeisestä tahdosta rakentaa perusarvoihin eli sosiaaliseen solidaarisuuteen, poliittiseen vapauteen ja inhimillisiin arvoihin perustuva yhteiskunta. Malli on vaikuttanut huomattavasti Euroopan taloudelliseen menestykseen ja ihmisten hyvinvointiin. Sosiaalisten oikeuksien peruskirja on yksi keskeisistä Euroopan neuvoston sopimuksista Euroopan ihmisoikeussopimuksen rinnalla. Se laajentaa perinteisiä ihmisoikeuksia sosiaalisten oikeuksien alueelle. Tavoitteena on taata sosiaalisten oikeuksien toteutuminen, parantaa elintasoja ja edistää sosiaalista hyvinvointia.

Yleiskokous on kertomusvuonna ollut huolissaan, että sosiaaliset oikeudet ovat heikentyneet Euroopassa. Tästä syystä tehtiinkin *päätöslauselma 2180 (2017) Torinon prosessi: sosiaalisten oikeuksien vahvistaminen Euroopassa* (dok.14343). Siinä todetaan, että sosiaalisten oikeuksien vahvistamiseksi luodun Torinon prosessin hengessä jäsenmaita kehoitetaan vahvistamaan EN:n sosiaalisen peruskirjan normatiivista roolia, aiheetta koskevaa paneurooppalaista keskustelua sekä kansallisia käytäntöjä ja toimia näiden oikeuksien toteuttamiseksi. EU-yhteistyön vahvistamiseksi ministerikomitean tulee selvittää tapoja luoda synergiaa EN:n ja EU:n toimielinten välillä.

Vaikkakin Euroopan talous on elpymään päin lähes vuosikymmenen kestäneen talouskriisin jälkeen, on kriisin ja julkisen talouden säästötoimenpiteiden aiheuttama eriarvoistumisen kasvu edelleen yhteiskunnan sosiaalista koheesiota uhaava tekijä. *Päätöslauselma 2158 (2017) Palkkaepätasa-arvon torjuminen talouskasvun ja yhteiskunnallisen yhtenäisyyden puolesta* (dok.14287) osoittaa, että yleiskokous on huolissaan kasvavista tuloeroista ja sen seurauksista, kuten esim. nuorisotyöttömyyden vaikutuksista yhteiskuntarauhaan. Jäsenmaiden tulisi priorisoida tuloerojen kasvun pysäyttämistä ja panostaa työntekijöiden oikeuksiin, palkkatasa-arvoon, naisten aseman vahvistamiseen, minimipalkan korottamiseen ja nuorisotyöttömyyden kitkemiseen. Verotusjärjestelmän pitää olla oikeudenmukainen ja progressiivinen. Työntekijöiden asema työmarkkinoilla pitää vahvistaa.

Päätöslauselma 2146 (2017) Sosiaalisen vuoropuhelun merkitys vakauden ylläpitämisen ja sosio-taloudellisen eriarvoistumisen estämisen työkaluna (dok.14216) puolestaan toteaa, että työelämän muutos on

vaikuttanut ammattiliittoihin ja heikentänyt kolmikannassa käytävää sosiaalista vuoropuhelua. Jäsenmaita kehoitetaan panostamaan dialogiin, jotta työntekijöiden oikeuksien heikennyksistä vältytään. Siksi tulee ratifioida sosiaalinen peruskirja ja toimia sen mukaisesti, tukea työehtosopimusneuvotteluja, tehdä yhteistyötä kaikkien osapuolten kanssa, jotta työlainsäädäntö sopii moderniin työelämään. Kansainvälisen työjärjestön ILO:n laajaa osaamista tulee hyödyntää.

Vähemmistöjen ja erityisryhmien oikeuksien toteutuminen ovat yleiskokouksen erityisen huomion kohteena sosiaalisten oikeuksienkin saralla. *Päätöslauselma 2153 (2017) Romanian osallistamisen edistämisen* (dok.14149) toteaa, että romanien työllistymisen edistämiseksi ja syrjinnän poistamiseksi jäsenmaiden tulee taata kaikille romanilapsille pääsy kouluun, poistaa erottelu ja panostaa dialogiin vanhempien kanssa. Lisäksi työlainsäädäntöä tulee kehittää ja viranomaisia kouluttaa yhdessä työantajien kanssa. Osallistamista tulee kehittää romanien kanssa ja kansallisten parlamenttien tulee olla aktiivisia.

Kotiapulaisten, erityisesti ulkomailta tulevien, asema on myös puhuttanut kertomusvuonna. *Päätöslauselmassa 2167 (2017) Kotiapulaisia, etenkin naispuolisia, koskevat työoikeudet Euroopassa* (dok.14322) todetaan, että kotiapulaisten työolojen ja -ehtojen vahvistamiseksi jäsenmaiden tulee viipymättä ratifioida ao. ILO-sopimus ja varmistaa, että kotiapulaisten tekemä työ kuluu sosiaalisen peruskirjan piiriin. Tulisi perustaa yhteistyöelin kokoamaan aihetta koskevia hyviä käytäntöjä ja vahvistamaan lainsäädännön soveltamista. Naisia koskevat oikeudet tulisi huomioida paremmin kotiapulaisia koskevissa säädöksissä. Kotiapulaisten sosiaalinen panos tulee tiedostaa ja järjestäytyminen sallia.

5. Jäsenvelvoitteiden seuranta

5.1 Yleistä

Yleiskokouksen jäsenmaiden sitoumusten seuranta (monitorointi) on nyky muodossa jatkunut kohta tois-takymmentä vuotta. Järjestelmä on auttanut demokratian kehittämisessä, mutta monissa maissa loppu-tulos ei ole ollut tyydyttävä. Komitean työlliställä on edelleen kymmenen jäsenmaata (Albania, Armenia, Azerbaidžhan, Bosnia ja Hertsegovina, Georgia, Moldova, Serbia, Turkki, Ukraina ja Venäjä). Näiden jou-kossa on myös Venäjä, vaikka maan parlamenttivaltuuskunta ei ole osallistunut yleiskokouksen toimin-taan huhtikuun 2014 jälkeen. Vuoden 2017 kohdalla merkille pantavaa on, että yleiskokous palautti Tur-kin monitorointiin ja että, komitealla ensimmäistä kertaa on työlliställä EU-maa (Puola).

Yleiskokous on vuoden aikana käsitellyt täysistunnossa Azerbaidžhania ja Ukrainaa koskevia raportteja, mutta komiteatasolla on käsitelty kaikkia kohdemaita. Albaniaan ja Armeniaan lähetettiin valtuuskunnat tarkkailemaan parlamenttivaaleja. Tämän lisäksi Bulgaria, Makedonia ja Montenegro ovat nk. jälki-moni-toroinnissa.

Maaraporttien lisäksi komitea laati kahdesti vuodessa yleisemmän raportin monitoroinnin ja jälkimoni-toinnin kohteena olevien maiden edistystä. Raportissa ja *päätöslauselmassa 2149 (2017)* korostetaan EN:n asiantuntijaelinten ja erityisesti Venetsian toimikunnan kanssa toimivan yhteistyön merkitys. Nämä raportit sisältävät myös yhteenvedot monitoroinnin ulkopuolella olevien jäsenmaiden demokratiatilasta. Tammikuussa 2017 hyväksytyssä raportissa käsiteltiin *Suomea*, Itävaltaa, Tšekkiä, Tanskaa, Ranskaa ja Saksaa. Päätöslauselma sisältää myös Suomea koskevia suosituksia. Suomi saa kiitosta sitoutumisesta noudattaa EN:n monitorointimekanismien suosituksia sekä korruptiota ennaltaehkäisevistä toimenpi-teistä ja työstä tasa-arvon edistämiseksi. Yleiskokous toistaa kehotuksen Suomelle ratifioida Kansainväli-sen työjärjestön ILO:n alkuperäiskansoja koskevan sopimuksen nro 169.

Komitea kokoontui toukokuussa 2017 Helsingissä. Helsingin-kokouksessa käsiteltiin muun muassa Ukrai-nan, Albanian, Bosnia-Hertsegovinan ja Puolan tilannetta. Varsinaisen komiteakokouksen yhteydessä jär-jestettiin 16.5.2017 avoin seminaari, jonka pääalustajina olivat presidentti Tarja Halonen, Euroopan neu-voston entinen pääsihteeri, professori Daniel Tarschys sekä Sergio Bartole Euroopan neuvoston perustus-lakiasioiden asiantuntijaelimestä Venetsian komissiosta. Kansanedustaja Pekka Haavisto kuultiin alako-miteassa kokouksessa rauhanvälityksen asiantuntijana.

Komitean jäsenmaiden välisiä konflikteja käsittelevä alakomitea (Sub Committee on Conflicts between Council of Europe Member States) on jatkanut työtään in camera. Alakomitea järjesti syksyllä mielipide-vaihdon Etyjn puheenjohtajamaan Ukrainan-erityisedustaja suurlähettiläs Martin Sajdikin ja Transnistria-erityisedustajan suurlähettiläs Wolf-Dietrich Heimin kanssa.

5.2 Azerbaidžan

Azerbaidžanin demokratiakehitys ei ole edistynyt EN:n jäsenmaalta edellyttämällä tavalla. Yleiskokouksen ja EN:n muiden toimielinten edellyttämiä uudistuksia ei ole toteutettu tyydyttävällä tavalla. Azer-baidžanin EN:n ministerikomitean puheenjohtajuus vuonna 2014, mutta ei vaikuttanut merkittävästi poliittisen johdon tahtoon noudattaa yhteisiä demokratiasääntöjä. Yleiskokous käsitteli kertomusvuonna kaksi Azerbaidžania käsittelevää raporttia.

Raporteissa *Azerbaidžanin EN-puheenjohtajuus ja ihmisoikeuksien seuranta* (dok. 14397) arvioitiin mm. median- ja uskonnonvapauden toteutumista, kansalaisjärjestöjen ja tuomioistuinten riippumattomuutta sekä ihmisoikeuspuolustajien kohtelua. Siinä todetaan, että pidätettyjen epäinhimillinen kohtelu ja kidutus on jatkunut. Sananvapautta ja toimittajien toimintavapautta on kavennettu. Kansalaisjärjestöjä

koskeva lainsäädäntö ei ole oikeusvaltioperiaatteiden mukainen. Oikeus tehokkaaseen oikeussuojakeinoon ja oikeusjärjestelmän riippumattomuus ei ole turvattu. 120 EIT-päätöstä on edelleen vailla täytäntöönpanoa (ml. tapaus Mammadov 2014). Raportissa todetaan myös huoli väitteistä Azerbaidžanin hallituksen kytköksistä rahanpesu- ja lahjontahankkeisiin, joilla on pyritty vaikuttamaan yleiskokous toimintaan. Presidentin pyrkimykset parantaa vankilaoloja saa kiitosta mutta edellyttää lainsäädännön uudistamista.

Oikeudellisen komitean puheenjohtaja Destexhen valmisteleva raportti herätti vilkasta keskustelua valmisteluvaiheessa komiteassa. Kahdeksan komitean jäsentä kolmesta poliittisesta ryhmästä jätti eriävän mielipiteen raporttiin.

Päätöslauselma 2186 (2017) hyväksyttiin muutoksilla äänin 114-24-14. Siihen kirjattu yleiskokouksen kannanotto on tiukka. Yleiskokous on huolissaan ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteiden jatkuvasta heikentymisestä mukaan lukien maan EN-puheenjohtajuuskaudella 2014. Maan oikeusjärjestelmässä on edelleen vakavia puutteita liittyen oikeuteen vapauteen ja turvallisuuteen, oikeudenmukaiseen oikeudenkäytäntöön, kokoontumis- ja yhdistymisvapauteen sekä vapaiden vaalien järjestämiseen. Sananvapautta ja opposition toimintaa on rajoitettu. Yleiskokous muistuttaa siitä, että EIOS:n kidutuksen kieltäminen on ehdoton ja kaikkia tapauksia on tutkittava. Korruptio- ja rahanpesusyytökset on viipymättä tutkittava. Presidentin asetuksella määrätty muutokset poliisin toiminnassa ja vankiloissa on pantava täytäntöön välittömästi. Kansalaisjärjestöjä koskeva lainsäädäntö ei ole eurooppalaisten standardien mukainen ja vaatii pikaisesti uudistamista. Yleiskokous toistaa vaatimuksensa maan viranomaisille, että niiden on noudatettava kaikkia Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätöksiä; mukaan lukien päätös Ilgar Mammadovin vapauttamisesta.

Yleiskokous hyväksyi lokakuussa toisenkin raportin *Azerbaidžanin demokraattisten instituutioiden toimivuudesta (dok. 14403)*. Raportissa tarkastellaan kehitystä edellisen 2014 määräaikaisraportin jälkeen vallanjaon periaatteen, ihmisoikeuksien, perusoikeuksien, oikeuslaitoksen riippumattomuuden, poliittisten vankien ja kansalaisjärjestöjen toiminnan näkökulmasta. Presidentti armahti viimeksi maaliskuussa 2017 yhteensä 412 ihmisoikeusaktivistia, mutta lainsäädäntöuudistukset ovat kesken.

Yleiskokouksen toimenpide-ehdotukset on kirjattu *päätöslauselmaan 2184 (2017)*. Yleiskokous on vakavasti huolissaan perus- ja ihmisoikeuksien tilasta ja tuomitsee jyrkästi kansalaisjärjestöjen edustajien, ihmisoikeusaktivistien, toimittajien ja bloggaajien pidätykset ja systemaattinen häirintä. Toimittajien ja ihmisoikeusaktivistien toiminnan vaikeuttaminen ja estäminen on lopetettava ja yhdistysvapaus turvattava. Kansalaisyhteiskuntaa vakavasti rajoittavat lait on kumottava. Kaikki EIT:n 120 Azerbaidžania koskevaa päätöstä on viipymättä pantava täytäntöön. Poliittisin perustein tuomittujen vankien tapaukset on avattava uudelleen EIT:n päätösten mukaisesti. Tuomioistuin- ja syyttäjävirston uudistaminen on jatkettava ja oikeuslaitoksen riippumattomuus taattava. Tuomioistuinten riippumattomuus ja demokratian edellyttämiä kansalaisten poliittiset myötävaikuttamismahdollisuuksia (ml. valitusoikeus) on turvattava. Sananvapautta ja median riippumattomuutta on turvattava ja pidätettyjen toimittajien tapaukset tutkittava. CPT:n Azerbaidžan-raportti julkistettava ja suosituksia pantava täytäntöön. Parlamentin valvontaa suhteessa toimeenpanevaan valtaan on vahvistettava.

EIT:n loukkaustuomiot sitovat tuomittuja valtioita ja niiden on pantava tuomiot täytäntöön. Euroopan neuvoston ministerikomitea valvoo, että tuomiot pannaan täytäntöön. EIT tuomitsi vuonna 2014 Azerbaidžania tapauksessa Mammadov vs. Azerbaidžan, ja määräsi Ilgar Mammadovin vapautettavaksi. Kolme vuotta myöhemmin Mammadov on edelleen vangittuna. Viitaten EIOS artikla 46 (4) ministerikomitea katsoi joulukuussa, että Azerbaidžan on kieltäytynyt noudattamasta lopullista tuomiota jutussa, jonka osapuolen se on, ja päätti käynnistää väliaikaispäätöslauselman ja siirtää tuomioistuimelle kysymyksen siitä, onko kyseinen osapuoli epäonnistunut velvollisuutensa noudattamisessa. Asia käsitellään seuraavan keran tammikuussa 2018.

5.3 Turkki

Turkki on Euroopan neuvoston jäsen vuodesta 1950, mutta on viime vuosien tapahtumien valossa hyvää vauhtia hylkäämässä ihmisoikeuksia, demokratiaa ja oikeusvaltiota koskevat yhteiset eurooppalaiset arvot. Turkki on ollut yleiskokouksen nk. jälkimonitoroinnin kohteena vuodesta 2004 mutta siirtyi varsinaisen monitoroinnin kohteeksi huhtikuussa 2017.

Vuoden 2016 vallankaappausyrityksen ja useiden terrori-iskujen jälkeiset toimet, kuten sananvapauden rajoitukset, toimittajien ja parlamentaarikoiden pidätykset sekä virkamieskoneiston puhdistukset ovat herättäneet huolta maan demokratiakehityksen suunnasta. Tammikuussa 2017 ehdotus kiireellisestä ajankohtaiskeskustelusta Turkin tilanteesta kaatui puheenjohtajistossa äänin 13-14, mutta meni äänestykseen myös yleiskokouksessa. Ehdotus tyrmättiin yleiskokouksessa äänin 94-68-19 koska ehdotus olisi vaatinut 2/3 äänistä. Turkki ei osallistunut tammikuussa monitorointikomitean kokouksiin mutta poliittisessa komiteassa käytiin ajankohtaiskeskustelu Turkista.

Huoli Turkin demokratiasta ja ihmisoikeuksista nousi yhdeksi pääteemaksi yleiskokouksen huhtikuun istunnossa. Istunnossa käsiteltiin raporttia perustuslakia koskevasta kansanäänestyksestä sekä monitorointikomitean määräaikaisraporttia.

Presidentti Erdogan järjesti 16.4.2017 kansanäänestyksen peruslaista, koska perustuslakiuudistus ei saanut perustuslain edellyttämää 2/3 enemmistöä (367 ääntä) parlamentin äänestyksessä tammikuussa 2017. Kansanäänestys järjestettiin hätätilan vallitessa. Hätätila oli julistettu 21.7. 2016 vallankaappausyrityksen jälkimainingeissa. Presidentti Erdogan ja hallituspuolue AKP tukivat perustuslakiuudistusta. Mm. Venetsian toimikunta kyseenalaisti kansanäänestyksen ajankohtaa, sillä sanan- ja kokoontumisvapauksiin oli asetettu rajoituksia. Kansanäänestyksessä äänestettiin perustuslakiin ehdotetusta 18 muutosesityksestä, joista suurin on siirtyminen parlamentaariseen presidentilliseen järjestelmään.

Anne Kalmari osallistui yleiskokouksen valtuuskuntaan, joka seurasi *kansanäänestystä*. Yleiskokouksen raportissa todetaan selkeästi yleinen huoli demokratian ja ihmisoikeuksien tilasta Turkissa. Tarkkailijoiden mielestä perustuslakikansanäänestyksen osapuolilla ei ollut tasapuoliset mahdollisuudet kampanjoida, eikä äänestäjille annettu riippumatonta tietoa vaihtoehtoista. Vastustajien kampanjointia estettiin viranomaisten toimesta. Hätätila esti sanan-, median- ja kokoontumisvapauksien toteutumisen. Vaalipäivä oli rauhallinen, eikä äänestyspaikoilla havaittu epämääräisyyksiä, vaikka tarkkailijoiden pääsyä vaikeutettiin paikoittain. Nykyinen vaalilaki ei mahdollista täysin demokraattista vaalitoimitusta. Presidentti Erdoğania ja hallitsevaa AK-puoluetta suositettiin mediassa. Kansalaisjärjestöt eivät saaneet kampanjoida ja tai seurata kansanäänestystä. Kyllä-puoli voitti niukasti.

Monitorointikomitean raportti *Turkin demokraattisten instituutioiden toiminta* (dok.14282) ja päätöslauselma hyväksyttiin huhtikuussa. Raportissa todetaan, että heinäkuussa 2016 julistettu hätätila on edelleen voimassa ja sen myötä turkkilaisten perus- ja ihmisoikeuksia on kavennettu. Koulutuslaitoksia ja mediataloja on suljettu, oikeuden saatavuutta on rajoitettu, oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä ei taata, omaisuutta on takavarikoitu ja ihmisten maineita tahrataan. Myös kidutustapauksista on raportoitu. Demokraattisten instituutioiden toimivuus on heikentynyt. EN:n ja Venetsian toimikunnan esittämän kritiikin jälkeen perustettu muutoksenhakukomissio saa kiitosta, mutta sen toiminta ei ole päässyt käyntiin. Raportissa arvostellaan perustuslakikansanäänestystä, sillä se järjestettiin hätätilan vallitessa, eikä kansalaisille tarjottu tasapuoliset mahdollisuudet tutustua vaihtoehtoihin. Myös Kaakkois-Turkin ja kurdien tilanne huolestuttavat. Monitorointikomitean päätöslauselmassa esitettiin Turkin palauttamista monitoroinnin kohdemaaksi. Jäsenmaan asettaminen tai palauttaminen erityistarkkailuun eli monitorointiin on harvoin käytetty keino ja jäsenmaan hallitukselle vahva viesti demokratia-, ihmisoikeus- ja oikeusvaltiokehityksen ongelmista. Turkin kanta ehdotukseen ja perustelut sen hylkäämiseksi löytyvät valtuuskunnille jaetusta non-paperista.

Päätöslauselma 2156 (2017) kiteyttää yleiskokouksen näkemyksen Turkin tilanteesta ja hyväksyttiin äänin 113-45-12. Se sisältää päätöksen palauttaa Turkki varsinaisen monitoroinnin kohdemaaksi. Päätöksessä todetaan, että Turkilla on oikeus puuttua ongelmiin ja vastata maahan kohdistuviin hyökkäyksiin, mutta yleiskokous pitää viranomaisten toimia, kuten parlamentaarikkojen pidätyksiä ja hallinnon laajamittaisia puhdistuksia ylimitoitettuina ja askeleena taaksepäin demokratiakehityksessä. Turkin tulee välittömästi purkaa hätätila, palauttaa oikeuslaitoksen riippumattomuus, lopettaa umpimähkäiset pidätykset, varmistaa riippumattomien tutkintaelinten toimivuus, kumota hätätilan aikana laaditut epäoikeudenmukaiset säännökset sekä varmistaa mm. sanan- ja kokoontumisvapauden toteutumisen.

Turkki ilmoitti vastustavansa päätöstä ja pohtivansa jatkotoimia. Turkin valtuuskunnan kaikki puolueet paitsi monitoroinnin puolesta äänestänyt oppositiopuolue HDP lähtivät Strasbourgista päätöksen jälkeen. Turkin valtuuskunta osallistui kuitenkin yleiskokouksen muihin istuntoihin vuoden aikana.

Lokakuussa Turkin valtuuskunta lähetti kirjeen puheenjohtaja Stella Kyriakides'ille, jossa paheksuttiin yleiskokouksen päätöstä myöntää Euroopan neuvoston Vaclav Havel-ihmisoikeuspalkinto turkkilaiselle ihmisoikeusaktivistille Murslan Aslanille. Vastalauseena tälle päätökselle Turkin ulkoministeri Cavucoglu (joka oli toiminut yleiskokouksen puheenjohtajana 2010-2012) ilmoitti marraskuussa pääsihteerille Turkin päätöksestä luopua suuren maksajan asemasta, ja kehotti pääsihteeriä ryhtymään toimiin ilmoituksen johdosta. Uusi maksuosuus astuu voimaan tammikuussa 2018 alkaen.

Turkki on ollut EN:n jäsen vuodesta 1950 ja oli päässyt EN:n suurten rahoittajamaiden joukkoon omasta aloitteestaan. Vuonna 2015 Turkki ilmoitti ministerikomiteassa halukkuudestaan nousta EN:n suurimpien rahoittajamaiden joukkoon vuoden 2016 alusta alkaen. Toukokuussa 2015 yleiskokous hyväksyi päätöslauselman 2058 (2015), jonka mukaisesti Turkin väkiluvun kasvun seurauksena (77 milj.) maasta tuli vuonna 2016 EN:n kuudes suuri rahoittajamaa Venäjän, Ranskan, Saksan, Ison-Britannian ja Italian rinnalla. Turkin yleiskokouksen valtuuskunnan jäsenmäärä nousi 12:sta 18:aan, edustus yleiskokouksen komiteoissa vahvistui ja turkin kielen asema vahvistui.

5.4 Ukraina

Kansainvälinen yhteisö on laajasti tuominut Venäjän Krimin miehitys Ukrainan alueellisen koskemattomuuden loukkauksena. Venäjän toimet Itä-Ukrainassa ja Krimin miehitys vaikeuttavat Ukrainan kunnianhimoisen ja välttämättömän uudistusohjelman läpiviemistä. Ukrainan sisäpoliittinen tilanne on haastava. Toukokuussa 2014 valitun presidentti Poroshenkon nimeämä hallitus erotettiin korruptiosyytöksistä joutuen. Toukokuussa 2015 Poroshenko nimesi Georgian ex-presidentti Saakashvilin Odessan kuvernööriksi, mutta hänkin joutui eroamaan lokakuussa 2015. Maaliskuussa 2015 presidentti asetti puhemiehen johtaman työryhmän valmistelemaan perustuslakiuudistusta, jonka keskiössä ovat oikeusjärjestelmän kehittäminen, korruptionvastaiset toimet, aluehallinnon (ml. desentralisaatio) ja vaalilainsäädännön uudistaminen.

Monitorointikomitean raportti *Ukrainan demokraattisten instituutioiden toimivuus (dok.14227)* on sääntömääräinen maaraportti, ja siinä tutkitaan maan sisäpoliittista kehitystä, perustuslaillista tilannetta, korruptionvastaisia toimia ja vaalilakiuudistusta. Yhteenvedo tilanteesta ja yleiskokouksen kannanotosta on kirjattu *päätöslauselmaan 2145 (2017)*.

Siinä todetaan, että Minskin sopimuksen täytäntöönpano ei ole edennyt mutta se ei saa hidastaa vauhtia ja demokratiaa edistäviä reformeja. Poliittisen retoriikan kärjistyminen poliittisten suuntausten välillä on johtanut hyökkäyksiin mediaa ja toimittajia kohtaan. Viranomaisten huoli venäläispropagandasta on ymmärrettävä, mutta toimittajien karkottaminen tulisi olla viimeinen keino. Syytökset tulee tutkia. Perustuslakiuudistus on edellytys välttämättömien reformien, kuten aluehallinnon desentralisaation,

oikeuslaitoksen riippumattomuuden, korkeimman oikeuden ja syyttäviviraston uudistusten läpiviemiseksi. Lustraatiolakia pitää uudistaa ja korruptiota torjua vahvemmin. Poliittisten ja taloudellisten intressien keskinäinen riippuvuus ja riittämättömät korruption vastaiset toimet heikentävät uudistusten uskottavuutta. Kansallisten vähemmistöjen oikeuksien kavennukset huolestuttavat. EN:n asiantuntijaelin-ten pitää tukea maan uudistuksia. Venäjän tulee kunnioittaa kansainvälisiä sitoumuksiaan ja ihmisoikeuksia Krimillä sekä vapauttaa ukrainalaisia vankeja ja laittomasti pidätettyjä henkilöitä.

Lokakuussa yleiskokouksen vieraana oli Ukrainan presidentti Poroshenko, joka piti tunteikkaan puheenvuoron. Hän totesi Ukrainan taistelevan kahdella rintamalla: sotilaallisella ja uudistusten rintamalla. Hän totesi painokkaasti, että Krimin tilanne ei ole ”fait accompli”, ja että demokratiaa ja oikeudenmukaisuutta ei voi ostaa rahalla. Tällä hän viittasi Tsekin presidentin edellisen päivän puheenvuoroon. Poroshenko kiitti yleiskokousta sen tuesta ja solidaarisuudesta näiden yli kolmen kriisivuoden aikana. Ukrainan tavoite ei ole mikään vähäisempi kuin rauha Ukrainaan. Presidentti kertoi myös maansa edistysaskelista siltä edellytettyjen laajamittaisten reformien suhteen. Lisäksi hän otti kantaa yleiskokouksessa käsitellyssä olevaan maansa uuteen koulutuslakiin, jota hän piti naapurimaiden politikointina. Poroshenko vakuutti, että Ukraina tulee noudattamaan Venetsian komission suosituksia, jotta lain yhdenmukaisuus Euroopan neuvoston vähemmistöjen suojelua koskevien velvoitteiden osalta voidaan täyttää.

Samassa istunnossa käsiteltiin Ukrainan koulutuslakia kiireellisenä ajankohtaisaiheena. *Päätöslausel-massa 2189 (2017) Ukrainan uusi koulutuslaki – este vähemmistöjen kielten opetukselle yleiskokous* il-maisi huolensa koskien Ukrainan uuden koulutuslain pykälää koskien opetusta vähemmistökielillä. Yleisko-kous katsoi, että vaikkakin laki oli annettu Venetsian komission tarkasteltavaksi, olisi tämä tullut tehdä ennen sen hyväksymistä eikä vasta sen jälkeen. Päätöslauselmassa kehoitettiin Ukrainan viranomaisia pa-nemaan täytäntöön Venetsian komission tulevat suositukset täysimääräisinä ja relevantteja tahoja löytä-mään sovittelevia ratkaisuja. Kolme tärkeää huomioitavaa periaatetta ovat: valtioiden oikeus edistää vi-rallisen pääkielen oppimista yhteiskunnallisen eheyden lisäämisen näkökulmasta, kieli on keskeinen osa ihmisen identiteettiä ja pääkielen edistämisen täytyy kuitenkin olla sopusuonnissa ja linjassa vähemmis-tökielten turvaamisen kanssa, sekä syrjimättömyyden periaate.

5.5 Unkari

Jo vuonna 2013 yleiskokous ilmaisi huolensa Unkarin demokratia-, ihmisoikeus- ja oikeusvaltiokehityk-sestä ja siitä, että uusilla laeilla, ml. perustuslakimuutoksilla, on murennettu oikeusjärjestelmän uskotta-vuutta, heikennetty oikeusvaltion toimivuutta, demokraattista valvontaa sekä kavennettu median va-pautta. Esitys Unkarin ottamisesta yleiskokouksen tarkkailuun kaatui äänin 135–38–24, mutta maan tilan-teen kehittymistä päätettiin seurata. Yleiskokous käsiteli seuraavan kerran Unkarin tilannetta vuonna 2015 mm. Venetsian toimikunnan lausuntojen valossa. Raportissa tarkasteltiin lakia uskonnonvapaudesta ja kirkon asemasta, vaalilakia, lakia perustuslakituoimioistumista ja oikeuslaitoksesta sekä medialainsäädäntöä. Keskustelun päätteeksi yleiskokous päätti lopettaa Unkarin tilanteen seurannan.

Huolestuttava kehitys Unkarissa jatkui ja 24.4.2017 Euroopan unionin komissio ilmoitti aloittavansa rikko-musmenettelyn Unkaria vastaan vastalauseena lakiuudistukselle, joka uhkasi johtaa Keski-Euroopan yli-opiston (CEU) sulkemiseen Budapestissä. Maalla oli kuukausi aikaa vastata ilmoitukseen, minkä jälkeen EU ilmoitti olevansa valmis päättämään jatkotoimista.

Yleiskokous otti Unkarin asian huhtikuun istunnon kiireelliseksi ajankohtaisaiheeksi. *Päätöslauselmassa 2162 (2017) Huolestuttava kehitys Unkarissa: CEU:ta ja kansalaisjärjestöjä koskevat lakiesitykset (dok.14298)* yleiskokous katsoo, että uusi yliopistolaki on hyökkäys eurooppalaisia perusarvoja ja oikeus-valtioperiaatetta vastaan ja pyytää Venetsian toimikunnan lausuntoa lakialoitteesta. Yleiskokous kehottaa Unkarin hallituksen tekemään yhteistyötä toimikunnan kanssa ja käydä vuoropuhelua kansalaisjärjestöjen

kanssa. Myös kansalaisjärjestöjen asemaa heikentävä ja ulkomailta rahaa saavien kansalaisjärjestöjä valvova lakialoite aiheuttaa huolta. Päättöslauselman mukaisesti poliittinen komitea järjesti lokakuussa jatko-kuulemisen aiheesta, jonka käsittely jatkuu vuonna 2018. Venetsia-toimikunta hyväksyi lokakuussa 2017 lausunnon Unkarin kolmannen asteen koulutusta sääntelystä, joka sisältää lisäyksen European Universitystä.

5.6 Venäjä

Venäjän valtuuskunta ei esittänyt valtakirjoja tammikuussa 2017 eikä ole osallistunut yleiskokouksen toimintaan huhtikuun 2014 jälkeen. Venäjän poissaolo on kuitenkin vaikuttanut yleiskokouksen toimintaan. Venäjä on osallistunut hallitustenväliseen toimintaan normaalisti, mutta ilmoitti kesäkuussa jättävänsä maksamatta kolmanneksen vuoden 2017 jäsenmaksustaan vastalauseena yleiskokouksen päätökselle rajoittaa Venäjän parlamentaarikkovaltuuskunnan osallistumisoikeudet. EN:n ministerikomitealle /sijaiskomitealle jää päätettäväksi, miten Venäjän maksuosuuden väheneminen vaikuttaa yleiskokouksen budjettiin ja sen kautta toimintaan.

Yleiskokouksen ja Venäjän välistä parlamentaarista keskusteluyhteyttä on pidetty yllä puheenjohtajata-solla. Yleiskokouksen puheenjohtaja Agramunt on vierailut Venäjällä eri ominaisuuksissa. Tammikuussa Agramunt osallistui Gaidar foorumiin Moskovassa. Maaliskuussa Agramunt osallistui Itsenäisten valtioiden yhteisön (IVY) ja Etyjn yleiskokousten yhteiskonferenssiin 27-28.3.2017 Pietarissa. Tähän konferenssiin osallistui myös yleiskokouksen poliittisen komitean nimeämä valtuuskunta. Ukrainan edustajat Sotnyk ja Goncharenko esittivät vastalauseen poliittisen komitean päätökselle lähettää valtuuskunta kyseiseen konferenssiin.

Maaliskuussa 2017 järjestettiin pysyvän komitean kokous Madridissa, johon puheenjohtaja Agramunt kutsui Venäjän parlamentin edustajia. Keskusteluihin osallistuivat duuman varapuhemies Piotr Tolstoi ja duuman jäsenet Leonid Slutski, Vladimir Lukin ja Leonid Kalashnikov sekä liittoneuvoston ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Konstantin Kosachev. Keskusteluun, johon osallistuivat Belgian, Sveitsin, Espanjan, Italian, Liettuan, Hollannin, Ranskan ja Ukrainan valtuuskuntien edustajat, korostettiin vuoropuhelun tärkeyttä. Ukraina ja Liettua muistuttivat, että ovi on aina ollut avoin Venäjälle, kunhan maa kunnioittaa yleiskokouksen päätöksen ehtoja.

Keskustelussa venäläiset totesivat, että on hankalaa, että Ukrainan tilanteesta keskustellaan ilman kaikkia osapuolia. Ongelma on menettelytapasäännöissä, jotka sallivat jäsenmaiden toimivaltuuksien rajoittamisen. Venäjä ei osallistu yleiskokouksen toimintaan ennen sääntömuutosta ja mikäli sitä ei tehdä, maa pohtii vakavasti jäsenyyttään EN:ssä. Venäläiset pitivät kummallisena tilannetta, jossa he ovat EN:n jäseniä, mutta eivät saa osallistua täysimääräisesti kaikkiin järjestön elimiin. Myös yleiskokouksen edustajien vähäistä osallistumista yleiskokouksen päätöksentekoon kritisoitiin, eikä päätöksiä voi tulkita edustavan eurooppalaista yhtenäisyyttä.

Maaliskuussa 2017 puheenjohtaja Agramunt osallistui Venäjän duuman valtuuskunnan vierailuun Syyriassa yhdessä yleiskokouksen oikeudellisen komitean puheenjohtajan ja liberaaliryhmän puheenjohtajan kanssa. Tämän seurauksen Agramuntin asema vaikeutui ja hän erosi lopulta pitkän painostuksen tuloksena muutama päivää ennen lokakuun istunnon alkua.

Yleiskokouksen puheenjohtajien komitea (Presidential Committee) kokoontui (in camera) 14.12 ja tapasi viisi duuman jäsentä. Kyseessä oli samat parlamentaarikot, jotka osallistuivat pysyvän komitean kokoukseen Madridissa eli duuman varapuhemies Piotr Tolstoi ja duuman jäsenet Leonid Slutski, Vladimir Lukin ja Leonid Kalashnikov sekä liittoneuvoston ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Konstantin Kosachev. Keskustelut eivät selvittäneet tilannetta siltä osin aikooko Venäjä toimittaa valtakirjat tammikuussa

2018 tai Venäjän jäsenmaksun osalta. Toisaalta ministerikomitea hyväksyi 1994 päätöksen, joka mahdollistaa siirtymistä sanktioihin/vastatoimiin vasta sen jälkeen, kun jäsenmaksua on jätetty maksamatta kaksi vuotta.

6. Demokratiakumppanit ja yhteistyö Välimerialueen maiden kanssa

Yleiskokouksella oli vuoden 2017 lopulla neljä demokratiakumppania alueen ulkopuolelta (Marokko, Palestiina, Kirgisia, Jordania). Poliittinen komitea vastaa yleiskokouksen ulkosuhteiden seurannasta mukaan lukien yleiskokouksen demokratiakumppanuusmaiden kanssa. Kertomusvuonna komitean agendalla on ollut Algeria, Egypti, Iran, Kazakstan, Libanon, Libya ja Tunisia. Raportioijat ovat vierailleet ao. maissa ja komitea on järjestänyt kuulemistilaisuuksia maiden edustajien kanssa. Täysistunnossa on käsitelty yhteistyötä Jordanian, Tunisian ja Kazakstanin kanssa.

6.1 Jordania

Jordaniasta tuli vuonna 2016 yleiskokouksen demokratiakumppanimaa. Samana vuonna yleiskokous lähetti valtuuskunnan tarkkailemaan Jordanian ennenaikaisia parlamenttivaaleja syksyllä 2016. Vaalit järjestettiin etuajassa, kun kansalaisten tyytymättömyys hallituksen toimintaan ja taloudenhoitoon sai kunninkaan hajottamaan parlamentin.

Jordanian maaraaportti *Jordanian demokratiakumppanuuden arviointi* (dok. 14399) käsiteltiin lokakuussa. Siinä kuvataan tilannetta maassa mm. toteamalla, että, Lähi-idän köyhintä valtiota vaivaa luonnonrikkauksien puute, krooninen köyhyys, työttömyys, alityöllistyminen ja riippuvuus kansainvälisestä avusta. Kunninkaan valtaoikeudet ovat edelleen vahvat. Demokratiakumppanuus vuodelta 2016 edellyttää laajan uudistusohjelman jatkamista, mm. perustuslain, oikeusjärjestelmän, aluehallinnon ja koulutuksen osalta, mutta huoli turvallisuudesta sekä kaksi miljoonaa pakolaista ja Syyrian sota vaikeuttavat uudistusten läpiviemistä. Syksyn 2016 ennenaikaiset parlamenttivaalit uudistetun vaalilain pohjalta eivät muuttaneet merkittävästi 130-henkisen parlamentin kokoonpanoa. Jordania on klaanipohjainen yhteiskunta. Puoluerakenne on heikko. Muslimiveljeskunta palasi parlamenttiin 16 edustajalla. Osallistumisprosentti oli alhainen (36%) ja naisten osuus ehdokkaista ja valituista pieni. Kunnallisvaalit järjestettiin 2017. Tasa-arvon edistäminen ja naisiin kohdistuvan väkivallan vastaiset toimet eivät ole prioriteetti ja kuolemanrangaistuksen poistaminen ei ole edennyt.

Yhteenveto yleiskokouksen arviosta, toimenpide-ehdotuksista ja uudistustarpeista on kirjattu *päätöslauselmaan 2183 (2017)*. Lainsäädännön uudistaminen ja oikeusvaltioperiaatteiden sisäistäminen hallinnossa ei ole edennyt riittävästi. Ennenaikaiset parlamenttivaalit toimitettiin uuden vaalilain mukaan onnistuneesti, mutta osallistumisprosentti jäi alhaiseksi ja naisten osuus pieneksi. Perustuslaissa ja rikoslaissa on edelleen naisia syrjiviä kirjauksia. Yleiskokous kehottaa luopumaan välittömästi kuolemantuomioista. Yleiskokous ja järjestön asiantuntijaelimet ovat valmiudessa avustamaan välttämättömien uudistusten toimeenpanemiseksi ja demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamiseksi.

6.2 Tunisia

Yleiskokous on jo pitkään seurannut kehitystä Tunisiassa, joka on ilmaissut halunsa tehdä yhteistyötä yleiskokouksen kanssa.

Raportissa *poliittinen muutos Tunisiassa (dok.14323)* todetaan, että jasmiinivallankumouksen jälkeen Tunisian demokratiakehitys on ollut myönteinen. Poliittinen päätöksenteko on tehokasta ja kansalaisyhteiskunta dynaaminen. Muutosinto on kuitenkin hiipumassa, eikä kehitystahti vastaa kansalaisten odotuksia. Terrorismi, vanhan regiimin sekaantuminen päätöksentekoon ja korruption lisääntyminen uhkaavat myönteistä kehitystä. Sananvapauden rajoittamisaikheet huolestuttavat. Suuri huoli on naapurimaiden Li-

byan ja Algerian turvallisuustilanne ja vaikutukset Tunisiaan. Maan asema arabimaailman mallimaana tulee tunnistaa EN:ssä ja EU:ssa ja maahan tulisi panostaa. Vapaakauppasopimus ei riitä. Epävakaa Tunisia vaikuttaisi Eurooppaan, etenkin turvallisuuden ja maahanmuuton osalta.

Yleiskokouksen kannanotto ja toimenpide-ehdotukset ovat *päätöslauselmassa 2166 (2017)*. Vuonna 2014 yhteistyöllä laadittu perustuslaki ottaa huomioon ihmis- ja perusoikeudet. Oikeuksia valvoville komiteoille tulee antaa työrauha ja riittävät resurssit lainsäädännön toimivuuden takaamiseksi. Vaalitoimitus ja oikeuslaitoksen toimivuus saa kiitosta. Kansallinen sovintoprosessi on käynnissä, mutta ei oikeuta oikeuksien heikentämistä. Medianvapauden edistämistä tulee jatkaa hätätilasta huolimatta. Maa saa kiitosta edistyksestään tasa-arvossa sekä kidutuksen ja terrorismin torjunnassa. EN-yhteistyö sujuu hyvin. Myönteisen kehityksen varmistamiseksi EN:n, tarkkailijamaiden ja EU:n tulisi tukea Tunisiaa vastaamaan talous- ja turvallisuushaasteisiin. Epävakaa naapurusto ja terrorismi uhkaavat maan vakautta. Yleiskokous haluaa lisätä vuoropuhelua maan parlamentin kanssa.

Suosituksessa 2103 (2017) yleiskokous kehottaa ministerikomitea lisäämään tukea erityisesti neljällä alalla (naisten asema, lasten oikeudet, sananvapaus ja mediavapaus, hallinnon desentralisaatio).

6.3 Lähi-itä

Vastauksena Libanonin kiinnostukseen lisätä yhteistyötä yleiskokouksen kanssa, yleiskokous hyväksyi tammikuussa raportin ja *päätöslauselman 2150 (2017)* otsikolla *Libanonin tilanne ja haasteet alueelliselle vakaudelle ja eurooppalaiselle turvallisuudelle (dok.14226)*. Raportissa kuvataan poliittista kehitystä erityisesti vuoden 2014 presidentinvaalien jälkeen. Michel Suleimanin presidenttiys päättyi toukokuussa 2014 mutta uusi presidentti saatiin valittua vasta 46. vaalikierroksen jälkeen kesäkuussa 2016. M. Aunin valinta presidentiksi päätti maan perustalaillisen kriisin, mutta ei takaa rauhanomaista kehitystä. Syyrian sota ja pakolaiskriisi vaikuttavat maan talouteen. Kuuden miljoonan väestöstä kaksi miljoonaa on syyrialaisia ja palestiinalaisia pakolaisia. Maalla on demokraattiset perinteet ja vallan kolmijakoon perustuva poliittinen järjestelmä mutta puoluekenttä on hajanainen ja polarisoitunut. Iran ja Saudi-Arabia vaikuttavat maan politiikkaan. Vuoden 2014 parlamenttivaalit lykättiin Syyrian sodan vuoksi. Vaalilakireformi jalkaa mielipiteitä mutta perustuslaki edellytti parlamenttivaaleja viimeistään 22.6.2017.

Yleiskokouksen kannanotto ja toimenpide-ehdotukset maalle on kirjattu *päätöslauselmaan 2150 (2017)*. Siinä suositellaan tiiviimpää yhteistyötä yleiskokouksen ja Venetsian komission kanssa mm. vaalilain uudistamisessa tavoitteena demokratiakumppanuus. Libanon on Lähi-idän uskonnollisesti monimuotoisin maa ja vanhin demokratia. Riitaisasta naapurustostaan huolimatta maa on vakaa. Maa kärsii suuresta pakolaismäärästä (maailman pakolaisrikkain maa/capita) eikä peruspalvelujen taso ole riittävä huonon taloustilanteen vuoksi. Siksi valtioiden tulisi lisätä tukensa maalle. Yhteistyön lisäämiseksi parlamentaarisella tasolla Libanonia kehoitetaan anomaan demokratiakumppanuutta. Libanon sai kutsun vastedes lähettää valtuuskunnan seuraamaan istuntoja.

Israel on ollut tarkkailija vuodesta 1957 ja on täten yleiskokouksen vanhin tarkkailijajäsen. Raportissa *Gazan humanitaarinen kriisi (dok.14224)* kuvataan tilannetta Gazan alueella. Siinä todetaan, että 71 % Hamasin kontrollissa olevan Gazan väestöstä on palestiinalaispakolaisia. Työttömyysaste on korkea ja alueen ihmiset kärsivät hätää, kun Israel ja Egypti rajoittavat asukkaiden vapaata liikkuvuutta, estäen peruspalvelujen saatavuuden. Mm. ruoan, veden, rakennusmateriaalien ja energian saantia rajoitetaan. Sisäisten evakkojen, naisten, lasten ja vammaisten tilanne on erityisen huono. Gazan jälleenrakentamiseksi perustetut mekanismit toimivat huonosti. Tarvitaan kokonaan uusi lähestymistapa. Israelin tulee yhteistyössä avustusjärjestöjen kanssa varmistaa peruspalvelut alueella ja välittömästi lopettaa Gazan saarto. Palestiinan pitää tuomita terroriteot ja muodostaa toimiva hallitus. Vain neuvoteltu kahden valtion ratkaisu ja asuttamisen lopettaminen voivat ratkaista humanitaarisen kriisin. Yleiskokouksen tulee kannustaa osapuolet neuvotteluihin.

Päätöslauselmassa 2142 (2017) yleiskokous toteaa, että tilanteen lievittäminen edellyttää tulitauon noudattamista. Kansainvälisten yhteisön tulisi varmistaa perustarpeiden, kuten veden ja terveydenhuollon saatavuus alueella, tukea jälleenrakentamista ja rikosten selvittämistä. Israelin viranomaisten tulee lopettaa alueen saarto ja varmistaa tarvikkeiden, peruspalvelujen ja ihmisten vapaa liikkuvuus. Palestiinan tulee tuomita ja torjua Israeliin kohdistuvat terrori-iskut sekä perustaa uskottava hallinto, jotta edetään jälleenrakentamisessa ja pysyvän ratkaisun aikaansaamisessa. Osapuolten tulee tehdä yhteistyötä ICC:n kanssa ja edistää tasa-arvoa. Yleiskokouksen tulee kannustaa osapuolet neuvotteluihin ja kehottaa jäsenmaita tukea alueen järjestöjä.

7. Euroopan neuvoston ulkosuhteet

Euroopan neuvostolla on suhteet ja yhteistyötä eri muodossa yli 70 ei-jäsenvaltion kanssa. Näistä yli 45 valtiota on joko ratifioinut EN:n yleissopimuksia ja/tai osittaissopimuksia. Joukosta voi erottaa neljä maa-ryhmää: Pohjois-Amerikka, Keski-Aasia, Lähi-itä ja Pohjois-Afrikka. Pääsihteeri Thorbjörn Jaglandin aloitteesta hyväksyttiin 2011 Euroopan neuvoston naapuruusohjelma, joka kattaa yhteistyön Välimeren alueen maiden (Algeria, Egypti, Libya, Marokko, Tunisia, Israel, Jordania, Libanon, Syyria ja Palestiina) sekä Keski-Aasian maiden kanssa (Kazakstan, Kirgisia, Tadšikistan, Turkmenistan, Uzbekistan). Ohjelman tavoitteena on edistää maiden demokratisointiprosessia, hyvää hallintokulttuuria sekä yhteistyötä ylikansallisten ja globaalien uhkien edessä.

Parlamentaarisen yleiskokouksen ulkosuhteet muodostuvat toisaalta yhteistyöstä muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa ja toisaalta yhteistyöstä ulkoeurooppalaisten valtioiden kanssa. Jäljempään ryhmään kuuluu yleiskokouksen neljä demokriatikumppani maata (Marokko, Palestiina, Kirgisia ja Jordania).

7.1 Kazakstan

Yleiskokouksen pysyvä komitea hyväksyi marraskuussa *päätöslauselman 2193 (2017) suhteista Kazakstanin kanssa* (dok. 14436). Sitä ennen raportoiija Alex Fischer (Saksa) vieraili maassa kahdesti ja poliittinen komitea järjesti kaksi kuulemistilaisuutta kazakstanilaisen valtuuskunnan kanssa. Kesäkuussa 2017 tilaisuuteen osallistuivat Nurlan Abdiröv ja Kabibulla Jakupov, Kazakstanin alahuoneesta ja Bektas Beknazarov ja Georgy Kim senaatista ja lokakuussa alahuoneen jäsenet Plotnikov ja Aitpaeva.

Yleiskokouksen ja Kazakstanin välinen ensimmäinen yhteistyöasiakirja allekirjoitettiin vuonna 2004. Vuonna 2010 Kazakstan ilmoitti kiinnostuksestaan tiivistää yhteistyötä tavoitteena saada yleiskokouksen demokriatikumppanuusasema. Presidentti Nazerbayev ilmoitti kuolemantuomion moratoriumista vuonna 2003, mutta kuolemanrangaistuksen poistaminen lainsäädännöstä on kynnyksikysymys suhteiden syventämiselle Euroopan neuvoston kanssa. Kuolemanrangaistus säilyi 2015 uudistetussa rikoslaisa.

Vuonna 2012 yleiskokous sai kutsun tarkkailla parlamenttivaaleja ja solmittiin yhteistyöohjelma. Raportti vaalitarkkailusta osoitti uudistusten tarvetta monilla demokratian ja oikeusvaltioperiaatteiden kannalta keskeisillä alueilla. Yleiskokous sai toistamiseen kutsun tarkkailla ennenaikaisia parlamenttivaaleja maaliskuussa 2016. Vaalit todettiin olevan teknisesti hyvin toteutetut mutta eivät täyttäneet vapaiden ja demokraattisten vaalien periaatteita. Vaalituloksen selvittyä 75-vuotias presidentti ilmoitti pohtivansa parlamentin aseman vahvistamista perustuslakiuudistuksella. Keväällä 2017 Venetsia-toimikunta antoi lausunnon valtiosääntöuudistuksesta.

Presidentin strategia sisältää viisi instituutionaalista uudistuskohdetta. Tavoitteena on olla 2050 mennessä maailman kolmenkymmenen taloudellisesti menestyksekkäiden maiden joukossa. Maalla on mittavia luonnonrikkauksia (öljyä, kaasu, mineraaleja). Kazakstan on YK:n turvaneuvoston jäsen 2017-2018 sekä Euraasian talousunionin, Collective Security Treaty Organization'n ja Shanghai Cooperation Organization'n jäsen. YK:n ihmisoikeuskomitea on huomauttanut heikkouksista ihmisoikeustilanteesta. Maanomistuslain uudistus keväällä 2016 herätti kritiikkiä. Yleiskokous kehottaa Kazakstania hyödyntämään EN ja EU vuoden 2014 yhteistyöohjelmaa oikeusjärjestelmän uudistuksen tueksi ja lisäämään yhteistyötä lainsäädännön alalla erityisesti Venetsia-toimikunnan, GRECO:n, EN:n ihmisoikeusvaltuutetun ja YK:n ihmisoikeusmekanismien kanssa.

7.2 Valko-Venäjä

Valko-Venäjä tuo edelleen esiin halunsa liittyä Euroopan neuvoston jäseneksi. Valko-Venäjän ulkoministeri on toistuvasti todennut maansa haluavan noudattaa kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, ja hallituksen suhteet maassa asuvaan diplomaattikuntaan ovat parantuneet. Vuoropuhelu on jatkunut, mutta presidentti Lukashenkon politiikka ja kuolemanrangaistuksen voimassaolo estävät suhteiden kehittämistä ja jäsenyyttä ei ole näköpiirissä.

Myös EN:n näkökulmasta Valko-Venäjän jäsenyys on yhä järjestön tavoitteena ja järjestö tukee toimintasuunnitelmallaan Valko-Venäjän kehitystä monilla eri aloilla. Valko-Venäjä on osallisena yhdessätoista EN:n sopimuksessa, ja on Venetsian komission liitännäisjäsen. Sekä EN:n että EU:n osalta suhteiden jatko riippuu Valko-Venäjän ihmis- ja perusoikeuksien ja oikeusvaltion kehityksestä.

Poliittisen komitean raportti *Valko-Venäjän demokratiatilasta* hyväksyttiin kesäkuussa. Osana valmisteluja komitea järjesti kuulemistilaisuuksia Valko-Venäjän hallituspuolueiden ja opposition edustajien kanssa. Poliittisen komitean Valko-Venäjä-raportoiija Rigoni (Italia) osallistui heinäkuussa Minskissä järjestettyyn Etyjn yleiskokouksen istuntoon.

Raportissa (dok. 14333) analysoidaan Valko-Venäjän demokratian tilaa. Siinä todetaan, että ihmisoikeuksien ja poliittisten oikeuksien tila on huononemaan päin, erityisesti helmi- ja maaliskuun 2017 mielenosoitusten jälkeen. Poliittisia vapauksia, erityisesti sanan, -kokoontumisen ja uskonnonvapauden osalta rajoitetaan yhä. Kansalais- ja uskonnollisilla järjestöillä on hankaluuksia rekisteröityä, Valko-Venäjän lain kieltäessä rekisteröitymättömien järjestöjen toiminnan. Järjestäytymisen ja ilmaisunvapautta rajoitetaan hallinnollisilla pidätyksillä ja väkivallalla pelottelemalla. Mainittavaa median moninaisuutta ei ole. Hallitus on myös kiristänyt median rajoittamista laajentamalla ”ääriajattelun” määritelmää. Raportti kuitenkin katsoo, että olisi tarkoituksenmukaisempaa pyrkiä sitouttamaan Valko-Venäjä EN:n ydintoimintoihin sen sijaan että se valikoi mieleisensä komiteat joihin osallistua.

Talousvaikeudet heijastuivat selkeästi yhteiskuntaan, johtaen mielenosoituksiin helmi- ja maaliskuussa 2017. Mielenosoitusten välitön syy oli ns. ’sosiaaliparasiittilaki’, jonka nojalla valtio voi sakottaa työttömiä rangaistuksena osallistumattomuudesta julkisen talouden ylläpitoon. Vaikka lain toimeenpano keskeytettiin, mielenosoitukset jatkuivat. Noin 700 pidätettyjen joukkoon kuului oppositiojohtajia, aktivisteja ja journalisteja. EU:n osalta rajatut yhteydet ja sanktiot ovat ajaneet viimeisen viiden vuoden aikana julkista mielipidettä EU-vastaiseksi ja kohti lähentymistä Venäjän kanssa. Sanktioiden poisto lokakuussa 2015 ja lisääntyneet korkean tason yhteydet ovat helpottaneet suhteiden normalisointia.

Vastoin kansainvälisiä sitoumuksiaan Valko-Venäjä myös jatkaa kuolemantuomioiden täytäntöönpanoa. Maa on teloituttanut 400 ihmistä vuodesta 1991 lähtien, ja viimeisin teloitus toimeenpantiin maaliskuussa 2017. Keskusteluissa maan oikeusviranmaisen kanssa kuolemantuomiota on kuvattu väliaikaiseksi keinoksi, joiden toimeenpanon presidentti tai parlamentti voisivat milloin tahansa keskeyttää. Mitään tämän suuntaista ei kuitenkaan ole tapahtunut. Raportti esittää, että ensiaskel parempaan suuntaan olisi välitön ja ehdoton sulkua kuolemantuomioiden täytäntöönpanolle.

Valko-Venäjä lähettää ristiriitaisia signaaleja niin länteen kuin itäänkin päin. Suhteita Eurooppaan pyritään lähentämään, mutta sille asetettuja suosituksia ei noudateta. Valko-Venäjällä on rakentava rooli lähialueellaan, ja se on osoittanut avoimuutta ja halua keskustella ihmisoikeuksien parantamisesta. Krimin miehitys työnsi maata hakemaan lähempiä suhteita Euroopan kanssa mutta samalla taloussuhteet tiivistyivät Venäjän ja muiden Euro-Aasian talousunionin jäsenten kanssa. Valko-Venäjällä on läheiset suhteet Venäjään, mutta se etsii myös lähentymistä EU:n, Kiinan, USA:n ja Latinalaisen Amerikan kanssa. Kahdenväliset suhteet eurooppalaisten maiden kanssa lisääntyivät vuonna 2016.

Yleiskokouksen kannanotto ja näkemys Valko-Venäjän tilanteesta on kiteytetty *päätöslauselmaan 2172 (2017)*. Valko-Venäjän tulee vapauttaa yhä vangittuina olevat oppositioaktivistit, taata yhdistys-, kokoon-tumis-, median- ja sananvapaudet sekä järjestää reilut ja vapaat vaalit. EU:n tulee ottaa huomioon maan ihmisoikeus- ja demokratiakehitys yhteistyötoimissaan. Yleiskokous aikoo vahvistaa yhteyksiään maan kansalaisyhteiskuntaan, mutta ei suosittele maan parlamentin erityisvieraan aseman palauttamista. Kuolemantuomiota koskeva moratorio tulee saattaa voimaan. Ministerikomitealle yleiskokous suosittelee yhteistyön jatkamista maan viranomaisten kanssa, tuen antamista maan liittymiseksi EN:n oikeudellisiin työkaluihin sekä EN:n toimiston perustamista Minskiin lähiaikoina (*suositus 2107 (2017)*).

Yleiskokous on päättänyt kutsua Valko-Venäjän hallituksen ja opposition edustajia seuraamaan yleiskokouksen työskentelyä. Valko-Venäjän parlamentin kuolemantuomiota käsittelevän työryhmän puheenjohtaja Andrei Naumovich, koulutus-, kulttuuri- ja tiedekomitean jäsen Elena Anissim ja Belarussian Christian Democracy Party-puolueen puheenjohtaja Vital Rymasheuski ja Ales Bialiatski ovat osallistuneet myös poliittisen komitean kuulemistilaisuuksiin.

7.3 Kansainväliset järjestöt

Yleiskokouksella on muodollisia yhteistyösopimuksia useiden järjestöjen kanssa, joista vanhin on sopimus, vuonna 1911 toimintansa lakkauttaneen Länsi-Euroopan unionin parlamentaarisen yleiskokouksen kanssa (sopimus vuodelta 1957). Toiseksi vanhin sopimus solmittiin OECD:n kanssa vuonna (1970). Yhteistyösopimuksia tai -järjestelyjä on lisäksi mm. Afrikan unionin parlamentin PAP:n (2005), Euroopan parlamentin (2007), Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin EBRD:n, Etyjin yleiskokouksen (1995), Itse-näisten valtioiden yhteisön IVY:n (1997), Parlamenttienvälisen liiton IPU:n (1993), Pohjoismaisen neuvoston (1989) sekä Latinalaisen Amerikan parlamentin (2008) kanssa. Yleiskokouksen poliittisen komitean ulkosuhteista vastaava alakomitea osallistuu vuosittain YK:n yleiskokoukseen.

Yleiskokous on myös ylläpitänyt suhteita lähialueensa maihin (lähinnä Pohjois-Afrikan Magreb-maat ja eräät Keski-Aasian maat). Näiden maiden kiinnostuksen pohjalta yleiskokous päätti vuonna 2009 uudesta yhteistyömuodosta (demokratiakumppanuus) niille EN:n naapurivaltioiden parlamenteille, jotka sitoutuivat tunnustamaan ja edistämään EN:n arvoja, pyrkivät vapaiden ja oikeudenmukaisten vaalien järjestämiseen, lakkauttamaan kuolemantuomion ja edistämään naisten tasa-arvoista osallistumista politiikkaan. Uusi demokratiakumppanuus mahdollistaa sekä Välimeren etelärannan, Lähi-idän että Keski-Aasian maiden parlamentaarikkovaltuuskuntien lähettämisen yleiskokouksen istuntoihin ja muuhun työhön.

OECD

Yleiskokous toimii OECD:n parlamentaarisena ulottuvuutena ja poliittinen komitea laatii kahden vuoden välein raportin järjestön toiminnasta, joka käsitellään laajennetussa kokoonpanossa täysistunnossa. Se tarkoittaa, että täysituntoon osallistuivat myös EN:n ministerikomitean tarkkailijajäsen Japani ja yleiskokouksen tarkkailijat Kanada ja Meksiko. Kertomusvuonna yleiskokous kuuli OECD:n pääsihteerä Angel Gurríaa sekä keskusteli Alfred Heerin (ALDE, Sveitsi) laatimasta raportista *OECD:n toiminta vuosina 2016-2017* (dok. 14401). Yleiskokous totesi, että maailmantalous on elpynyt viime vuosina, mutta kasvu on edelleen hidasta. OECD:n jäsenmaita kehoitettiin rakenteellisiin uudistuksiin sekä uusiin julkisiin investointeihin ennätysalhaista korkotasoa hyödyntäen, jotta talous saa kaipaamansa piristysruiskeen. Tämä piristysruiske tulisi saada aikaan koordinoitusti ja kohdistua niihin sektoreihin, jotka hyötyvät kasvusta suoraan. Julkisen sektorin alijäämän tasoa ei tulisi kuitenkaan kasvattaa. Yleiskokous totesi myös, että multilateraali yhteistyö on ainoa tapa saavuttaa edistystä kansainvälisen veronkierron vastaisessa taistelussa. Kansainvälisten yritysten tulisi raportoida voittonsa siinä maassa, missä heidän toimintansa tapahtuu.

Euroopan unioni

Euroopan neuvoston ja Euroopan unionin yhteistyöllä on pitkät perinteet. 1990-luvun alussa työhön osallistui järjestöjen puheenjohtajat ja pääsihteerit mutta vuodesta 2007 työtä ohjataan ns. yhteistyöpöytäkirjan (Memorandum of Understanding) pohjalta. Yli puolet EN:n 47 jäsenmaasta ovat myös jäseniä EU:ssa. EU:n pysyvä edustaja Strasbourgissa on suomalainen Jari Vilén ja EU:n osuus EN:n budjetista on n. 6 %. EU:n liittymistä Euroopan ihmisoikeussopimukseen on valmisteltu monen vuoden ajan, mutta tilanne ei ole edennyt kertomusvuoden aikana.

LIITE 1

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA VUONNA 2017

PUHEENJOHTAJA

Maria GUZENINA (sd)

VARAPUHEENJOHTAJA

Sirkka-Liisa ANTTILA (kesk)

JÄSENET

Anne KALMARI (kesk)

Tom PACKALÉN (ps)

Jaana PELKONEN (kok)

VARAJÄSENET

Petri
HONKONEN (kesk)

Susanna
HUOVINEN (sd)

Anne
LOUHELAINEN (sin)

Olli-Poika
PARVIAINEN (vihr)

Sinuhe
WALLINHEIMO (kok)

SIHTEERISTÖ

Gunilla CARLANDER, kansainvälisten asiain neuvos, valtuuskunnan sihteeri

Maria FAGERHOLM / Eeva LAHTI, valtuuskunnan apulaissihteeri

Katja NOLVI, valtuuskunnan avustaja

EUROOPAN NEUVOSTON SUOMEN VALTUUSKUNTA

JÄSENYYDET KOMITEOISSA VUONNA 2017

Pysyvä komitea <i>Standing Committee</i>	Maria GUZENINA, varapuheenjohtaja Sirkka-Liisa ANTTILA, varajäsen
Poliittinen komitea <i>Committee on Political Affairs and Democracy</i>	Maria GUZENINA, varapj Anne KALMARI, varajäsen
Lähi-itää käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on the Middle East</i>	Maria GUZENINA, jäsen
EN:n ulkosuhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on External Relations</i>	Maria GUZENINA, jäsen
OECD ja EBRD suhteita käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on relations with the OECD and the EBRD</i>	Anne KALMARI
Oikeudellisten ja ihmisoikeusasiain komitea <i>Committee on Legal Affairs and Human Rights</i>	Sirkka-Liisa ANTTILA, jäsen Tom PACKALÉN, varajäsen
Ihmisoikeus-alakomitea <i>Sub-Committee on Human Rights</i>	Sirkka-Liisa ANTTILA, jäsen
Rikollisuutta ja terrorismin vastaista toimintaa käsittelevä alakomitea <i>Sub-Committee on Crime Problems and Fight Against terrorism</i>	Tom PACKALÉN, jäsen
Strasbourgin tuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpanoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on the implementation of Strasbourg Court judgements</i>	Sirkka-Liisa ANTTILA, jäsen
Sosiaali-, terveysasiain- ja kestävän kehityksen komitea <i>Committee on Social Affairs, Health and Sustainable Development</i>	Anne KALMARI, jäsen Anne LOUHELAINEN, varajäsen
Sosiaalinen peruskirja-alakomitea <i>Sub-Committee on the European Social Charter</i>	-
Ympäristö- ja energia-alakomitea <i>Sub-Committee on Environment and Energy</i>	Anne KALMARI, jäsen
Yleisen terveyden alakomitea <i>Sub-Committee on Public Health</i>	Anne LOUHELAINEN, jäsen
Eurooppa-palkinto alakomitea <i>Sub-Committee on Europe Prize</i>	-

Siirtolais-, pakolais- ja evakkoasiainkomitea <i>Committee on Migration, Refugees and Displaced persons</i>	Tom PACKALÉN, jäsen Susanna HUOVINEN, varajäsen
Väestö-alakomitea <i>Sub-Committee on Population</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen
Kotouttamisasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Integration</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen
Ulkoeurooppalaisten lähtö- ja läpikulkumaiden kanssa tapahtuvan yhteistyön alakomitea <i>Sub-Committee on Cooperation with non-European Countries of Origin and Transit</i>	Tom PACKALÉN, jäsen
Kulttuuri-, tiede-, koulutus- ja mediakomitea <i>Committee on Culture, Science and Education</i>	Sinuhe WALLINHEIMO, jäsen Petri HONKONEN, varajäsen
Kulttuurin, monimuotoisuuden ja perinnön alakomitea <i>Sub-Committee on Culture, Diversity and Heritage</i>	-
Media- ja tietoyhteiskunta-alakomitea <i>Sub-Committee on Media and Information Society</i>	Petri HONKONEN, jäsen
Nuoriso-, koulutus- ja urheiluasiain alakomitea <i>Sub-Committee on Education, Youth and Sport</i>	Sinuhe WALLINHEIMO, jäsen
Tasa-arvoasiain- ja syrjinnänvastainen komitea <i>Committee on Equality and Non-discrimination</i>	Jaana PELKONEN/Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen Olli-Poika PARVIAINEN, varajäsen
Sukupuolten välistä tasa-arvoa pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Gender Equality</i>	Jaana PELKONEN/Anne-Mari VIROLAINEN, jäsen
Vähemmistöoikeuksia pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Rights of Minorities</i>	Olli-Poika PARVIAINEN, jäsen
Vammaisuutta ja yhdenvertaisuutta pohtiva alakomitea <i>Sub-Committee on Disability and Inclusion</i>	Olli-Poika PARVIAINEN, jäsen
Menettelytapasääntökomitea <i>Committee on Rules of Procedure and Immunities</i>	Susanna HUOVINEN, jäsen
Jäsenmaiden jäsenyysvelvoitteiden valvontakomitea <i>Honouring of Obligations and Commitments by Member States</i>	Maria GUZENINA (SOC), jäsen Sirkka-Liisa ANTTILA (ALDE), jäsen
Ihmisoikeustuomioistuimen tuomarien valintaa käsittelevä komitea <i>Committee on the Election of Judges to the European Court of Human Rights</i>	-

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN VUONNA 2017 HYVÄKSYMÄT ASIAKIRJAT

3.1 Päätöslauselmat

Päätöslauselma ilmaisee yleiskokouksen jostakin asiakysymyksestä tekemän päätöksen, jonka yleiskokous on toimivaltainen panemaan täytäntöön, tai yleiskokouksen kannan, josta se yksin on vastuussa.

Päätöslauselma 2141 (2017) Toimittajiin ja medianvapauteen kohdistuvat hyökkäykset Euroopassa (dok.14229)

Päätöslauselma 2142 (2017) Gazan humanitaarinen kriisi (dok.14224)

Päätöslauselma 2143 (2017) Nettimedia ja journalismi: haasteet ja vastuut (dok.14228)

Päätöslauselma 2144 (2017) Kybersyrjinnän ja nettivihan torjuminen (dok.14217)

Päätöslauselma 2145 (2017) Ukrainan demokraattisten instituutioiden toimivuus (dok.14227)

Päätöslauselma 2146 (2017) Sosiaalisen vuoropuhelun merkitys vakauden ylläpitämisen ja sosio-taloudellisen eriarvoistumisen estämisen työkaluna (dok.14216)

Päätöslauselma 2147 (2017) Tarve muuttaa eurooppalaisia maahanmuuttokäytäntöjä (dok.14248)

Päätöslauselma 2148 (2017) Slovakian PACE-valtuuskunnan valtakirjojen kyseenalaistaminen (dok.14247)

Päätöslauselma 2149 (2017) Monitorointikomitean edistysraportti syys-joulukuu 2016 sisältäen Itävaltaa, Tšekkiä, Tanskaa, Ranskaa, Suomea ja Saksaa koskevat määräaikaisraportit (dok.14213)

Päätöslauselma 2150 (2017): Libanonin tilanne ja haasteet alueelliselle vakaudelle ja eurooppalaiselle turvallisuudelle (dok.14226)

Päätöslauselma 2151 (2017) Ihmisoikeuksien sopivuus kansainvälisten investointien suojelua koskevien sopimusten sisältämän välimiesmenettelyn kanssa (dok.14225)

Päätöslauselma 2152 (2017) Uuden sukupolven kauppasopimukset ja niiden vaikutukset sosiaalisiin oikeuksiin, kansanterveyteen ja kestävään kehitykseen (dok.14219)

Päätöslauselma 2153 (2017) Romanian osallistamisen edistäminen (dok.14149)

Päätöslauselma 2154 (2016) Taataan vankien oikeus asianajajaan (dok.14267)

Päätöslauselma 2155 (2016) Vammaisten poliittiset oikeudet: demokraattinen kysymys (dok.14268)

Päätöslauselma 2156 (2017) Turkin demokraattisten instituutioiden toiminta (dok.14282)

Päätöslauselma 2157 (2017) Ihmisoikeudet Pohjois-Kaukasuksella: päätöslauselman 1738 (2010) seuranta (dok.14083)

Päätöslauselma 2158 (2017) Palkkaepätasa-arvon torjuminen talouskasvun ja yhteiskunnallisen yhtenäisyyden puolesta (dok.14287)

Päätöslauselma 2159 (2017) Pakolaisnaisten suojeleminen naisiin kohdistuvaa väkivaltaa vastaan (dok.14284)

Päätöslauselma 2160 (2017) Kidutuksenvastainen komitea 25 vuotta: saavutuksia ja parantamisalueita (dok.14280)

Päätöslauselma 2161 (2017) Interpol-järjestelmän väärinkäytön estäminen: tarve kireimmille suoja-toimille (dok.14277)

Päätöslauselma 2162 (2017) Huolestuttava kehitys Unkarissa: CEU:ta ja kansalaisjärjestöjä koskevat lakiesitykset (dok.14298)

Päätöslauselma 2163 (2017) Uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvien vanhempien ja lasten oikeuksien suojeleminen (dok.14260)

Päätöslauselma 2164 (2017) Ehdotuksia pakolaisia koskevien hätätilanteiden rahoittamiseksi (dok.14283)

Päätöslauselma 2165 (2017) Parlamentaarisen yleiskokouksen menot vuosille 2018-2019 (dok.14319)

Päätöslauselma 2166 (2017) Poliittinen muutos Tunisiassa (dok.14323)

Päätöslauselma 2167 (2017) Kotiapulaisia, etenkin naispuolisia, koskevat työoikeudet Euroopassa (dok.14322)

Päätöslauselma 2168 (2017) Ikääntyneiden ihmisoikeudet ja heidän kattava hoitonsa (dok.14320)

Päätöslauselma 2169 (2017) Vastuuvollisuusperiaatteen tunnistaminen ja täytäntöönpano parlamentarisessa yleiskokouksessa (dok.14338)

Päätöslauselma 2170 (2017) Rehellisyyden edistäminen hallinnon alalla keinona torjua poliittista korruptiota (dok.14344)

Päätöslauselma 2171 (2017) Korruption parlamentaarinen valvonta: parlamentaarinen yhteistyö tutkivan median kanssa (dok.14274)

Päätöslauselma 2172 (2017) Valko-Venäjän tilanne (dok.14333)

Päätöslauselma 2173 (2017) Kokonaisvaltainen humanitaarinen ja poliittinen vastaus pakolaiskriisille Euroopassa ja sen jatkumiselle (dok.14342)

Päätöslauselma 2174 (2017) Välimeren kauttakulkua koskevan eurooppalaisen toiminnan ihmisöikeusseuraamukset (dok.14341)

Päätöslauselma 2175 (2017) Maahanmuutto mahdollisuutena Euroopan kehitykselle (dok.14335)

Päätöslauselma 2176 (2017) Pakolaisten kotouttaminen kriittisen paineen aikoina: viimeaikaisista kokemuksista oppiminen ja esimerkkejä parhaista käytännöistä (dok.14329)

Päätöslauselma 2177 (2017) Julkisessa tilassa tapahtuvan seksuaalisen häirinnän ja ahdistelun lopettaminen (dok.14337)

Päätöslauselma 2178 (2017) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpano (dok.14340)

Päätöslauselma 2179 (2017) Riippumattomaan mediaan ja toimittajiin kohdistuva poliittinen vaikutus (dok.14339)

Päätöslauselma 2180 (2017) Torinon prosessi: sosiaalisten oikeuksien vahvistaminen Euroopassa (dok.14343)

Päätöslauselma 2181(2017) OECD:n toiminta v. 2016-2017 (dok. 14401)

Päätöslauselma 2182(2017) Päätöslauselman 1903 (2012) seuranta: läpinäkyvyyden, vastuullisuuden ja rehellisyyden vahvistaminen yleiskokouksen jäsenten keskuudessa (dok. 14407)

Päätöslauselma 2183 (2017) Jordanian demokratikumppanuuden arviointi (dok. 14399)

Päätöslauselma 2184 (2017) Azerbaidžanin demokraattisten instituutioiden toimivuus (dok. 14403)

Päätöslauselma 2185 (2017) Azerbaidžanin EN-puheenjohtajuus ja ihmisoikeuksien seuranta (dok. 14397)

Päätöslauselma 2186 (2017) Ehdotus EN:n huippukokouksesta puolustamaan ja edistämään demokraattista turvallisuutta Euroopassa (dok. 14396)

Päätöslauselman 2187 (2017) Oikeusvaltioperiaatteiden kriteeristön hyödyntäminen (dok. 14387)

Päätöslauselma 2188 (2017) Uudet uhat oikeusvaltioperiaatetta kohtaan Euroopan neuvoston jäsenmaissa (dok. 14405)

Päätöslauselma 2189 (2017) Ukrainan uusi koulutuslaki – este vähemmistöjen kielten opetukselle (dok.)

Päätöslauselma 2190 (2017) Daeshin/Isisin syytelle pane sen ihmisyyttä vastaan tekemistä rikoksista (dok. 14402)

Päätöslauselma 2191 (2017) Intersukupuolisten ihmisten ihmisoikeudet ja syrjinnän ehkäiseminen (dok. 14404)
Päätöslauselma 2192 (2017) Nuoret korruptiota vastaan (dok. 14395)
Päätöslauselma 2193 (2017) EN:n suhteet Kazakstanin kanssa (dok. 14436)
Päätöslauselma 2194 (2017) Rajat ylittävät huoltajuuskiistat (dok. 14435)
Päätöslauselma 2195 (2017) Lapsisystävällinen iänmääritys yksinään saapuville siirtolaislapsille (Doc. 14434)

3.2 Suositukset

Suositus tarkoittaa esitystä, jonka yleiskokous tekee ministerikomitealle ja jonka täytäntöön-pano ei kuulu yleiskokouksen vaan hallitusten toimivaltaan.

Suositus 2097 (2017) Toimittajiin ja medianvapauteen kohdistuvat hyökkäykset Euroopassa (dok.14229)
Suositus 2098 (2017) Kybersyrjinnän ja nettivihan torjuminen (dok.14217)
Suositus 2099 (2017) Ihmisoikeudet Pohjois-Kaukasuksella: päätöslauselman 1738 (2010) seuranta (dok.14083)
Suositus 2100 (2017) Kidutuksenvastainen komitea 25 vuotta: saavutuksia ja parantamisalueita (dok.14280)
Suositus 2101 (2017) Uskonnollisiin vähemmistöihin kuuluvien vanhempien ja lasten oikeuksien suojeleminen (dok.14260)
Suositus 2102 (2017) Teknologinen konvergenssi, tekoäly ja ihmisoikeudet (dok.14288)
Suositus 2103 (2017) Poliittinen muutos Tunisiassa (dok.14323)
Suositus 2104 (2017) Ikääntyneiden ihmisoikeudet ja heidän kattava hoitonsa (dok.14320)
Suositus 2105 (2017) Rehellisyyden edistäminen hallinnon alalla keinona torjua poliittista korruptiota (dok.14344)
Suositus 2106 (2017) Korruption parlamentaarinen valvonta: parlamentaarinen yhteistyö tutkivan median kanssa (dok.14274)
Suositus 2107 (2017) Valko-Venäjän tilanne (dok.14333)
Suositus 2108 (2017) Kokonaisvaltainen humanitaarinen ja poliittinen vastaus pakolaiskriisille Euroopassa ja sen jatkumiselle (dok.14342)
Suositus 2109 (2017) Maahanmuutto mahdollisuutena Euroopan kehitykselle (dok.14335)
Suositus 2110 (2017) Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomioiden täytäntöönpano (dok.14340)
Suositus 2111 (2017) Riippumattomaan mediaan ja toimittajiin kohdistuva poliittinen vaikuttaminen (dok.14339)
Suositus 2112 (2017) Torinon prosessi: sosiaalisten oikeuksien vahvistaminen Euroopassa (dok.14343)
suositus 2113 (2017) Ehdotus EN:n huippukokouksesta puolustamaan ja edistämään demokraattista turvallisuutta Euroopassa (dok. 14396)
Suositus 2114 (2017) Euroopan neuvoston sopimusten puolustaminen: 65-vuotisen menestyksekkään hallitustenvälisen yhteistyön säilyttäminen (dok. 14406)
Suositus 2115 (2017) Geeniteknologian käyttö ihmisissä (dok. 14328)
Suositus 2116 (2017) Intersukupuolisten ihmisten ihmisoikeudet ja syrjinnän ehkäiseminen (dok. 14404)
Suositus 2117 (2017) Lapsisystävällinen iänmääritys yksinään saapuville siirtolaislapsille (Doc. 14434)

3.3 Lausunnot

Lausunto 293 (2017) EN:n yleissopimusluonnos kulttuuriperintöön kohdistuvia rikoksia kohtaan (Doc. 14300)

Lausunto 294 (2017) Euroopan neuvoston budjetti ja prioriteetit vuosille 2018-2019 (dok.14318)

Lausunto 295 (2017) Luonnos tuomittujen henkilöiden siirtämistä koskevan yleissopimuksen lisäpöytäkirjan muuttamiseksi (dok.14281)

Lausunto 296 (2017) Luonnos lisäpöytäkirjaksi yleissopimukseen yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä (ETS No. 108) (Doc. 14437)

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN ERITYISVIERAAT VUONNA 2017

Valtioiden edustajat

Ioannis Kasoulides, Kyproksen ulkoministeri*	23.1.2017
Nicos Anastasiades, Kyproksen presidentti	24.1.2017
Klaus Werner Iohannis, Romanian presidentti	25.1.2017
Ioannis Kasoulides, Kyproksen ulkoministeri*	24.4.2017
Prokopis Pavlopoulos, Kreikan presidentti	26.4.2017
Felipe IV, Espanjan kuningas	27.4.2017
Pavel Filip, Moldovan pääministeri	26.6.2017
Duško Marković, Montenegron pääministeri	27.6.2017
Lubomír Zaorálek, Tsekin tasavallan ulkoministeri*	27.6.2017
Morgan Johansson, Ruotsin oikeusministeri	28.6.2017
Lubomír Zaorálek, Tsekin tasavallan ulkoministeri*	9.10.2017
Milos Zeman, Tsekin tasavallan presidentti	10.10.2017
Petro Poroshenkon, Ukrainan presidentti	11.10.2017
Ulla Tørnæs, Tanskan kehitysministeri*	24.11.2017

Muut

Johannes Hahn, Euroopan unionin naapuruuspolitiikasta ja laajentumisneuvotteluista vastaava komissaari	24.1.2017
Christian Ahlund, ECRI:n puheenjohtaja	10.3.2017
Paolo Alli, NATO parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtaja	30.5.2017
Georgios Kaminis, Ateenan pormestari	28.6.2017
Angel Gurría, OECD:n pääsihteeri	10.10.2017
Gianni Buquicchio, Venetsian komission puheenjohtaja	11.10.2017
George Tsereteli, Etjy parlamentaarisen yleiskokouksen puheenjohtaja	24.11.2017

*Ministerikomitean puheenjohtajan ominaisuudessa

EUROOPAN NEUVOSTON JÄSENVALTIOT

Perustajajäsenet (1949)

	Belgia	26.11.1991	Puola
	Tanska	7.5.1992	Bulgaria
	Ranska	14.5.1993	Viro
	Irlanti	14.5.1993	Liettua
	Italia	14.5.1993	Slovenia
	Norja	30.6.1993	Tsekki
	Luxemburg	30.6.1993	Slovakia
	Alankomaat	7.10.1993	Romania
	Ruotsi	10.11.1994	Andorra
	Iso-Britannia	10.2.1995	Latvia
		13.7.1995	Albania
9.8.1949	Kreikka	13.7.1995	Moldova
7.3.1950	Islanti	9.11.1995	Ukraina
13.4.1950	Turkki	9.11.1995	Makedonia
13.7.1950	Saksa	28.2.1996	Venäjä
16.4.1956	Itävalta	6.11.1996	Kroatia
24.5.1961	Kypros	27.4.1999	Georgia
6.5.1963	Sveitsi	25.1.2001	Armenia
29.4.1965	Malta	25.1.2001	Azerbaidzhan
22.9.1976	Portugali	24.4.2002	Bosnia ja Hertsegovina
24.11.1977	Espanja	3.4.2003	Serbia
23.11.1978	Liechtenstein	6.10. 2004	Monaco
16.11.1988	San Marino	6.6.2006	Serbia
5.5.1989	Suomi	11.5.2007	Montenegro
6.11.1990	Unkari		

EUROOPAN NEUVOSTON MINISTERIKOMITEAN TARKKAILIJAT

7.3.1970	Pyhä istuin
10.1.1996	USA
29.5.1996	Kanada
20.11.1996	Japani
1.12.1999	Meksiko

EUROOPAN NEUVOSTON PARLAMENTAARISEN YLEISKOKOUKSEN TARKKAILIJAT

2.12.1957	Israel
28.5.1997	Kanada
4.11.1999	Meksiko

Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunta
FIN-00102 Eduskunta
puh. + 358 9 4321
www.eduskunta.fi
etunimi.sukunimi@eduskunta.fi

Euroopan neuvoston parlamentaarinen yleiskokous
Parliamentary Assembly of the Council of Europe
F – 67075 Strasbourg
assembly.coe.int
www.coe.int